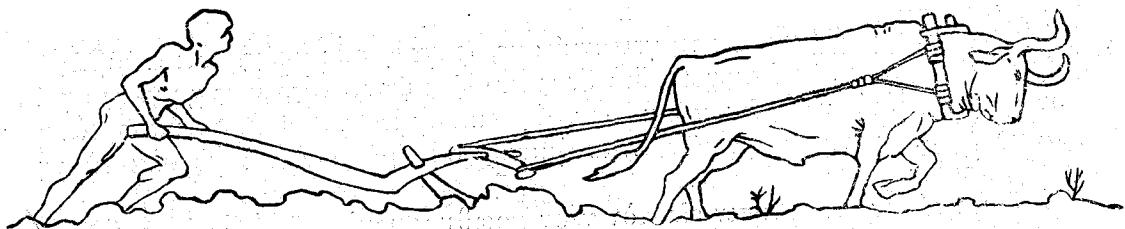

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

ΦΡΑΝΤΣ ΣΤΟΥΚ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15
ΜΑΡΤΙΟΥ 1911

ΟΛΟΙ ΜΑΣ ΜΙΚΡΟΙ ΒΕΝΙΖΕΛΟΙ

Είς τιμὴν τοῦ διεύθυντοῦ τῆς «Ἀκροπόλεως» κ. Β. Γαβριηλίδη ἐδόθη εἰς τὸ Κάρον πρὸ τριῶν περίπου ἑβδομάδων γεῦμα τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ Συνδέσμου». Προεδρεύοντος τοῦ προέδρου τοῦ Συνδέσμου κ. Ὅθωνος Ραγκαβῆ, ὁ κ. Γαβριηλίδης ἀπαντῶν εἰς πρόποσιν, ἔξαιρουσαν τὸ ἔργον τοῦ φίλου συναδέλφου, εἶπε τὰ εξῆς, μᾶλις νὰ χαραχθοῦν εἰς τὸν νοῦν ὅλων μας.

Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω καλὰ-καλὰ ἂν εἶναι εὐχάριστον ἢ δυσάρεστον πρᾶγμα ν' ἀκούῃ τις τὸν ἑαυτόν του ἐπαινούμενόν. Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς μουσικῆς δὲν εἶμαι εἰς θέσιν, νὰ τὸ ἀναλύσω, καθὼς καὶ κανένα ἄλλο εἶδος μουσικῆς. Δι' ἐμὲ ἡ μουσικὴ εἰς ἔκείνην, ποὺ μὲ τέρπει, εἰς ἔκείνην, τὴν ὁποίαν χωρίζεται εἰς τρεῖς κατηγορίας. Εἰς ἔκείνην, ποὺ μὲ τέρπει, εἰς ἔκείνην, τὴν ὁποίαν θαυμάζω καὶ εἰς ἔκείνην, ἡ ὁποία δὲν μοῦ λέγει τίποτε. Ἡ μουσικὴ, τὴν ὁποίαν ἀκουσα πρὸ δὲλιγού, μοῦ εἶπε παρὰ πολλά: ἀλλὰ θὰ ἐπεδύμονυ νὰ ἀναζοῦσε αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ παιδικὸ παιγνίδι τῆς μπερόλινας, διὰ νὰ δυνηθῶ ν' ἀκούσω καὶ τὴν λώτερο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ λέγῃ κανεὶς δὲν εἶναι: οὕτε ἀπὸ τὸ νὰ ζωγραφίζῃ τὸν ἄναποδη τῆς προπόσεως. «Υποθέτω δτὶ καὶ αὐτὴ θὰ είχε νὰ μοῦ πῇ πόλλα. Εὔκοπά πρέπει τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ λέγῃ κανεὶς δὲν εἶναι: οὕτε ἀπὸ τὸ νὰ ζωγραφίζῃ τὸν ἄλλον διὰ τῶν λόγων: μαῦρον, ἀσπρόν, κόκκινον, πράσινον. «Οσον ἀφορᾷ τὴν φωτογραφικὴν ἀλήθειαν, ποιὸς φροντίζει δι' αὐτὴν; «Οταν μᾶς ὀφελεῖ, τὴν προσκυνοῦμεν. Λίγο νὰ φαντασθῶμεν δτὶ μᾶς ἐνοχλεῖ, τὴν καταλύμεν.

Πρέπει ν' ἀρχίσωμεν οἱ «Ἐλληνες νὰ φροντίζωμεν περισσότερον διὰ τὴν ἀλήθειαν. Είναι μία ἀνάγκη ἀτομικὴ καὶ ἐθνική. Εἴμεδα ἔκεινοι, οἱ δοποῖοι ἔχομεν τὴν πλουσιωτέραν μυθολογίαν. Μυθολογίαν ἀρχαίαν, μυθολογίαν βυζαντικήν, μυθολογίαν νέαν. Παραμύθια, παραμύθια, παραμύθια. Πολιτικὰ παραμύθια, κοινωνικὰ παραμύθια, ἐμπορικὰ ἀκόμη παραμύθια. Κολυμβοῦμε στὸ παραμύθι. Τὸ φαινόμενον δὲ αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ χαρακτηρίσωμεν ως προϊὸν μπουνταλωσύνης. Τουναντίον, ἡ ὑπερβολικὴ μᾶς ξυπνάδα μᾶς ἔκαμε παραμυθάδες. Τὸν κάμνει τόσον εὐτυχῆ τὸν ἄνθρωπον τὸ παραμύθι. Διότι εἶναι δυνατώτερον ἀπὸ δλον τὸν κόσμον. Τὸν διορθῶντα παραμύθι. Τὸ παραμύθι ἀρπάζει τὴν φαντασίαν ἀπὸ τὰ γένεια — ἃς θύμονει, τὸν τελειοποιεῖ. Τὸ παραμύθι ἀρπάζει τὴν φαντασίαν ἀπὸ τὰ γένεια — ποιὸς θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ; — καὶ τὴν φαντασθῶμεν τὴν πυρίαν αὐτὴν μὲ γένεια — ποιὸς θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ; — καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ διορθώσῃ τὸν κόσμον κατὰ τὸ κέφι τοῦ παραμυθᾶ. Είσθε φιλόζωος; Μισεῖτε τοὺς Κινέζους; Φαντάζεσθε, ως ὁ Βολταῖρος, μουστάκια. «Ισως οὕτε δόντια. Μισεῖτε τοὺς Κινέζους; Φαντάζεσθε, ως ὁ Βολταῖρος. Καὶ δτὶ ἀμα πιέσετε ἔνα κουμπί, τὰ 300 ἑκατομμύρια τῶν Κινέζων πέφτουν νεκροί. Καὶ

έπειδη άπό τόσα πτώματα μπορεῖ νὰ βγῆ καμία ἐπιδημία, ή δοπία άπό τὸ Οὐράνιον Κράτος νὰ πηδήξῃ καὶ εἰς τὴ γειτονιά σας, φαντάζεσθε ἀκόμη ὅτι ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἔκείνην, ποὺ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἔνας Κινέζος ζωντανός, ἔνας χημικὸς ἐφεῦρε τῷ πονοκεφαλίτη στον πτωμάτων, καὶ βλαστήσεως ἐκ τῆς γῆς, οὔτε λιπανομένης, καμελιῶν ἀναστήματος δύο μέτρων καὶ μὲ δῆλα τὰ χρώματα τῆς Ἱριδος.

“Ἡ ἔχετε τόσην πεποίθησιν εἰς τὸν νέον πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος, ὥστε σᾶς ἐνοχλοῦν ἔκεῖνοι οἱ βουλευταί, οἱ προσπαθοῦντες διὰ τῆς φλυαρίας των νὰ ἀναστέλλουν τὴν γοργήν, τὴν ἀκούμητην, τὴν τελεσφόρον δρᾶσίν του. Τί ἀπλούστερον νὰ τοὺς φαντασθῆτε ὅτι ἔνα πρωΐ, ἐνῷ ἔπινον τὸν καφέ τους, κατελήφθησαν ὅλοι ἀπὸ ἀφασίαν. Καὶ δῆτι ἀναγκάζονται ἐρωτώμενοι, ἀν ἐπιδοκιμάζουν τὰ νομοθετήματα τῆς Κυβερνήσεως, νὰ λένε τὸ ναὶ τους μὲ μίαν κίνησιν τῆς κεφαλῆς πρὸς τὰ κάτω καὶ τὸ δχὶ τους μὲ τὴν ἀντίθετον;

Αὐτὰ δῆλα τὰ κάνει ἡ φαντασία: ἡ ωραία, ξανθή, γαλανομάτα μητέρα τοῦ ωραίου, ξανθοῦ, γαλανομάτικου παραμυθιοῦ. Καὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τὸν γεμάτον ἀπὸ γέλια, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δάκρυα, τὸν κόσμον τὸν γεμάτον ἀπὸ λογικήν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παραλογισμούς, τὸν κόσμον τὸν γεμάτον ἀπὸ δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τόσην ἀδυναμίαν, ἡ καύμενη ἡ φαντασία εἶναι ἡ εὐεργετικωτέρα ἀπὸ τὰς γυναικας, τὴν δοπίαν δυνάμεδα μέρα νύχτα νὰ ἔχωμεν πλησίον μας, θεὰν παντοδύναμον καὶ παντοκράτειραν, θεὰν ἀνεξάντλητον εἰς θέλιγητρα, εἰς ὄνειρα, εἰς γοητείαν, χωρὶς νὰ μᾶς παρουσιάζῃ οὔτε τὸν λογαριασμὸν τῆς μοδίστας της, οὔτε τὸν λογαριασμὸν τῶν νεύρων της.

Μᾶς ἀφίνει νὰ κάμωμεν δῆτι θέλομεν. Μὲ τὴν μικρούτικη διαφορὰν ὅτι μένει πάντοτε φαντασία. Ἐκεῖ δὲ ποὺ φαντάζεσαι τὸν ὄγτορα ποὺ μισεῖς, ὅτι κατελήφθη ἀπὸ ἀφασίαν, ἔξαφνα βλέπεις σὲ μιὰ ἐφημερίδα ὀκτασέλιδον ἀγόρευσίν του. Πηγαίνεις νὰ ζητήσῃς λόγον ἀπὸ τὴν Κυρά σου τὴν Φαντασίαν, κ' ἔκείνη σοῦ λέγει:

— Ἀγαπημένε μου, τί ἔπαθες; λησμόνησες πῶς μὲ λένε;

Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα βρισκόμεθα εἰς τόπον, ποὺ ἡ πολυγαμία δὲν θεωρεῖται ἔγκλημα, παρὰ τὴν θεὰν Φαντασίαν οἱ Ἑλληνες ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν κοντά μας καὶ τὴν θεὰν Ἀλήθειαν. Τὸ δνομα τῆς πρώτης θεᾶς θὰ κάμη τὴν δεύτερη νὰ μῆ μᾶς στήνη κάθε πρωΐ ἡ κάθε βράδυ καυγῶν ὅτι ἔχομεν δύο λατρείας. Ὕποδέτω ὅτι αἱ παριστάμεναι εὐγενεῖς κυρίαι δὲν θὰ ἀντιλέξουν. Ὁ στίχος τοῦ σονέτου τοῦ Σαΐζπηρ πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτός του «Μοῦ φαίνεται πῶς ἔκτος σοῦ, δῆλος ὁ κόσμος εἶναι πεδαμένος» ὑποδέτει τὸν πραγματικὸν κόσμον, ἀλλ' ὅχι καὶ τὸν φανταστικόν, διότι τότε καὶ δῆλος Σαΐζπηρ θὰ ἥτο πεδαμένος.

Μὲ τὴν ἄδειον λοιπὸν τῶν ἀντιρροσώπων τοῦ ωραίου φύλου — ἀλλως τε καὶ εἰς τὰς γυναικάς μας ἥθελον συστήσει τὸν συνδυασμὸν αὐτὸν, νὰ ἔχουν καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος τὸν κύρῳ Ἀλήθινόν, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸν Φανταστικὸν — ὀρκεῖ νὰ εἶναι πραγματικὸς φανταστικὸς — νὰ συνοδεύωνται δηλαδὴ καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὴν Φαντασίαν — δύναμαι νὰ διατυπώσω ὡς ἔνα εἶδος πολιτικοῦ προγράμματος, χωρὶς νὰ ἀποβλέπω εἰς πρωθυπουργίαν, διότι ἡμεῖς οἱ δημοσιογράφοι φιλοδοξοῦμεν κυρίως τὴν ἐπιπρωθυπουργίαν, κατὰ τὸ δοπίον πρόγραμμα, τὸ μεγάλωμα τοῦ νέου Ἑλληνος καὶ ὡς ἀτόμου καὶ ὡς πολίτου θὰ ἐπιτευχθῇ, ἐὰν κυττάξῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε μαζί του ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος τὴν Φαντασίαν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν Ἀλήθειαν. “Οχι κορῶνα ἡ γράμματα, ἀλλὰ καὶ κορῶνα καὶ γράμματα.”

Ἐύτυχῶς ἡ ἀφορμή, ἡ δοπία μᾶς συνήνωσε ἐδῶ, ἀποδεικνύει ὅτι μεταξὺ τῆς νέας γενεᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τοῦ Καίρου, καθὼς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Πόρτ-Σαΐτ, ἐλπίζω δὲ καὶ τῶν ἀλλων μικροτέρων Ἑλληνικῶν

κέντρων, τὰ δῆλα δὲν εὐτύχησα νὰ ἐπισκεφθῶ, δ ἀρραβών αὐτὸς φαντασίας καὶ ἀληθείας ἥρχισε νὰ λειτουργῇ, πολλὰ κατεργαζόμενος, πλειότερα ἐπαγγελλόμενος.

Σεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὸν Καλλιτεχνικὸν Σύλλογον εἰς τὸ Καίρον, εἰσθε οἱ γνησιώτεροι ἀντιπρόσωποι τοῦ συνδυασμοῦ αὐτοῦ. Δὲν εἰσθε καλλιτέχναι ἐξ ἐπαγγέλματος οἱ πλειστοί. Οὔτε φιλόλογοι ἐξ ἐπαγγέλματος. ‘Ἄλλ’ ἔχοντες εἰς τὸ πλευρόν σας τὴν καθημερινὴν ἐνασχόλησιν τοῦ ἐμπορίου ἢ τῆς βιομηχανίας ἢ τῆς ἐπιστήμης, ἐπουθήσατε νὰ ἔχετε σχέσιν καὶ μὲ τὰς ωραίας τέχνας, τὴν λογοτεχνίαν, τὸ θέατρον, τὸν ἀλτρουϊσμόν, τὴν κοινωνικότητα. Διὰ τοῦτο ἐν μέσῳ τῆς γῆς τῆς ἐργασίας ἐφυτεύσατε τὸν ἀνθρώπινο Συλλόγον σας καὶ μέσῳ διαλέξεων, ἐκμέσεων, ἔορτῶν, συναθροίσεων τελεῖτε τοὺς ἀρραβώνας τῆς Φαντασίας καὶ τῆς Ἀλήθειας, τοῦ Ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἀλτρουϊσμοῦ, τοῦ Ἀτομισμοῦ καὶ τοῦ Κοινωνισμοῦ.

Γίνεσθε δηλαδὴ πολῖται τέλειοι καὶ κατηχεῖτε τὸν πλησίον σας εἰς τὴν τελείωτητα αὐτήν.

“Οσα εἰς τὴν διάλεξιν μοὺ εἴπα περὶ πραγματισμοῦ καὶ ἐπιστημονικότητος εἰς δῆλας τὰς διανοητικὰς σφαίρας, ἀπὸ τῆς θρησκείας μέχρι τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀπὸ τῆς γλώσσης μέχρι τῶν ὡς ἐπαγγελμάτων ἀσκουμένων ἐπιστημῶν, ἀπέβλεπον εἰς τὸ νὰ κλονίσουν ὀλίγον τὸ ἀποκλειστικὸν βασίλειον τῆς φαντασίας καὶ εἰς τὸ νὰ ὑψώσουν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς Σταχτοπούτας εἰς τὴν θέσιν τῆς ποιγκηποπούλας. Σᾶς ἔδειξα τὸ χρυσὸ πασούμαπι της. Τὸ ἐφόρεσα εἰς τὸ πόδι της. Εἴδατε δῆτι τῆς ήρχετο σὰ γάντι τοῦ ἀριθμοῦ, ποὺ φορᾶτε. Ἡ δὲ παρουσία σας ἐνταῦθα δεικνύει τὴν στερεάν ἀπόφασίν σας νὰ ὑψώσετε τὴν Σταχτοπούταν ἐκεῖ, ποὺ τῆς ἀρμόδει.

Υπῆρξαν οἱ δυσανασχετήσαντες. Ἰσως διότι δὲν ἔχω πάρει δίπλωμα τῆς μεγάλης ἐπιστήμης τῆς μαλαγανιάς. Λέγω τὰ πράγματα, δπως τὰ αἰσθάνομαι, διότι σέβομαι τοὺς ἀκροατάς μου. Τὰ λέγω, δπως θὰ τὰ ἔλεγα τοῦ έαυτοῦ μου. Καὶ δπως θὰ περιφρονοῦσα πολὺ τὸν έαυτόν μου, ὃν ἔζητον νὰ τὸν κολακεύσω, οὕτω θὰ περιεφρόνουν τοὺς ἀκροατάς μου καὶ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν θὰ ὀμοίαξα πρὸς τὸν Σουΐφτ, πρὸς τὸν δοπίον ἔζητησαν νὰ μὲ παραβάλουν, τὸν Σουΐφτ, δ ὁ δοπίος ἔβλεπε τοὺς περὶ αὐτὸν ἀνθρώπους ὡς τέρατα, ἀν ἀπεπειρώμην νὰ φαντασιολογήσω, θεωρῶν τοὺς δόμοευθεῖς μου παληόπαιδα, πρὸς τὰ δῆλα διηγεῖται τις παραμύθια.

‘Ἄλλ’ οἱ δημοσιογράφοι εἰμεδα δλίγον ίατροί. Μετέχομεν τῆς ἐπιστήμης των, ἀλλὰ καὶ τῆς κάποιας φαντασίας των. Ἐγώ, ἐρωτηθεὶς ποτὲ τί ἐστι δημοσιογράφος, ἀπήντησα: ἐγκυκλοπαιδικὸς ἀγύρτης.

‘Άλλ’ ἡ ἀγυρτεία, Κυρίαι καὶ Κύροι, ἀρχίζει ἐνίστε ἀπὸ ἀγυρτείαν καὶ τελείωνε εἰς ἐπιστήμην. Ἡ χημεία ἥρχισεν ἀπὸ ἀλχημείαν. Ἐγύρευε νὰ κάμη χρυσὸν ἀπὸ τὰ ἀγενῆ μέταλλα. Ἐγύρευεν ἀκόμα νὰ δημιουργῇ ἀνθρωπάρια, ζῶντα μέσα σὲ σπίρτο. Καὶ ίσως μιὰ μέρα τελειώσῃ ἡ χημεία εἰς ἀλχημείαν.

‘Ως ίατροί — οἱ δημοσιογράφοι πρέπει νὰ διαγινώσκωμεν καὶ νὰ ὑποδεικνύωμεν τὰς ὄδούς, τὰς ἀγούσας εἰς τὴν θεραπείαν. Κ’ ἐγὼ φαντάζομαι τοὺς Ἑλληνας ἐπισύροντας εἰς έαυτοὺς τὴν προσοχὴν τῶν ἐθνῶν — ἡγεμονεύοντας εἰς τὰς ἐπιστήμας, καὶ εἰς τὰς τέχνας — προχθὲς δὲ μία ἀκρη τῆς φαντασίας μου αὐτῆς ἐπραγματοποιήθη μέσα στὰ φοδοστεφανωμένα κύματα καὶ τὰ μελοστεφανωμένα χρώματα τῆς μουσικῆς τῆς «Ρέας» — ἀλλὰ... εὐθὺς ποὺ παραδοθῶν ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὸ ἀσματική τῆς Φαντασίας μου, αἰσθάνομαι νὰ μὲ τοιμῆται ἡ Ἀλήθεια καὶ νὰ μοῦ λέγῃ:

— “Ε! φιλαράκο, γιὰ στρίψε λίγο, κι' ἀπ' ἐδῶ. Καὶ τότε βλέπω νὰ καθυστεροῦμεν οἱ Ἑλληνες εἰς τόσα καὶ νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην γενεᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τοῦ Καίρου, καθὼς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Πόρτ-Σαΐτ, ἐλπίζω δὲ καὶ τῶν ἀλλων μικροτέρων Ἑλληνικῶν

ἔκαστον ὅργανον ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁμογενῆ ἄτομα, ὃ πνεύμων δηλαδὴ συνίσταται ἀπὸ πλήθος μικρῶν πνευμόνων, ὃ νεφρός ἀπὸ πλήθος μικρῶν νεφρῶν, οὕτω καὶ ἀναλογίαν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὃ δποῖος ἀποκτᾷ κράτος ἐπὶ ἔκατομμαρίων ἀνθρώπων, ώς ὁ Ναπολέων, περὶ τοῦ δποίου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ἡ Γαλλία, ὅτι αὐτὸς ἦτο ἡ Εύρωπη, τὸ ἀποκτῆ, διότι οἱ ἀνθρώποι, τοὺς δποίους ἔσυρε μαζί του, ἵσαν δλοι μικρὰ Ναπολεοντίδια.

Μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ εἰκὼν αὐτῆς, διότι εἰς τὰς διαλέξεις μου ἐπολέμησα τὴν παραλυτικὴν ἀρχὴν τοῦ Μεσσιανισμοῦ, ἵτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ περιμένωμεν οἱ πολλοὶ τὴν σωτηρίαν μας ἀπὸ τὸν ἕνα. Προτιμῶ ἀπὸ τὸν Μεσσιανισμὸν αὐτὸν, τὸν Ἐμερδονισμόν. Σύμφωνα μὲν αὐτόν, διὰ νὰ ἀλλάξωμεν οἱ Ἑλληνες θέσιν εἰς τὴν κλίμακα τῶν ἔθνων, διὰ νὰ λογαριαζώμεθα καὶ ἡμεῖς ὡς ἔθνος προόδου καὶ συνεργασίας εἰς τὸν πολιτισμόν, πρέπει ὅλοι μας νὰ γίνωμεν μικροί Βενιζέλοι, καὶ τότε μόνον θὰ δυνηθῇ καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς ὅδηγήσῃ ἐκεῖ ποὺ θέλει, ἐκεῖ ποὺ πρέπει, ἐκεῖ ποὺ μᾶς ἀξέι.

Η ΟΥΣΙΑ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΝΥΝ ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΓΑΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Τόμοι δόλωκηροι ἔγραφησαν περὶ τοῦ ζητή-
ματος καὶ ὅμως, ὡς ἀπεδείχθη τρανῶς ἐσχά-
τως, ἡ κοινωνία κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν γνωρίζει
κανὸν ποῦ κείται ἡ οὐσία αὐτοῦ. Θά προσπαθή-
σωμεν νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα ὅσον τὸ δυνατόν
σύντομον ἔκθεσιν τῶν κατ’ αὐτὸν καὶ νὰ παρα-
στήσωμεν πρὸς τὶ γίνεται ὅλος αὐτὸς ὁ θόρυβος
καὶ ποῦ τείνουσιν αἱ διάφοροι διαμαχόμεναι
πρὸς ἄλληλας μερίδες.

Τό δημήτηα είναι παλαιότατον καὶ ήλλαξε πολλάς φάσεις, ἔξ ὥν ἡ σημερινὴ είναι ἡ ὀξυτάτη, διότι διὰ πολλοὺς λόγους αὐτὴ φαίνεται τείνουσα εἰς λύσιν τοῦ αἰώνιας ἀλήτου δημάτος. Αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ ἀνάγονται εἰς τὸν 2^{ον} μ. Χ. αἰῶνα, ὅτε οἱ λόγιοι τοῦ Ἑλληνικοῦ "Ἐθνους" ἐνόμισαν ἐσφαλμένως διτι αἰτία τῆς ἐξοχότητος τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων είναι ἡ γλῶσσα αὐτῶν. Τοιουτορόπως ἀνεπτύχθη ἡ τάσις τοῦ μιμεῖσθαι ἀρχαιοτέραν τῆς συγχρόνου φάσιν τῆς γλώσσης ἐν τοῖς γραπτοῖς μνημείοις καὶ πειρφρονήσεως τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἥτις ἐτίθετο ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ. Διγλωσσία βεβαίως δὲν δύναται νὰ δονομασθῇ τοῦτο, πάντως ὅμως ἐπέφερε δικασμὸν ἐπιβλαβῆ εἰς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ "Ἐθνους", ἵδια δὲ ἐπέδρασεν κακῶς εἰς τὴν δημιουργικὴν φιλολογίαν ἐκάστης περιόδου, ἥτις κατὰ κανόνα ἀπαράβατον πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ζώσης γλώσσης καὶ ἔξ ἡς κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἐξαρτᾶται ἡ μόρφωσις λαοῦ τυνος. Ἀπαξ δοιθείσης τῆς κακῆς ἀρχῆς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ εὐκόλως θεραπεία διὰ τρεῖς κυρίως λόγους. Πρῶτον διότι ἡ ἐκάστοτε δρῶσα γενεὰ εἶχεν ἥδη ἀναπτύξει εἶδος καλλιλογικοῦ αἰσθήματος,

Ἐννοεῖται ὅτι καθ' ὅλα ταῦτα τὰ στάδια ὑπῆρχον ἀνθρώποι συνασθανόμενοι τὸ σφαλερὸν τῆς πορείας καὶ ἀνέκαθεν ἀναφέρονται σφοδραὶ διαμάχαι τῶν λογίων τοῦ Ἐθνους. Κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 2^{ου} μ. Χ. αἰῶνος καὶ ἔφεξῆς ἀνεράνησαν οἱ ἀντατικίσται, διὰ τῶν μελανωτέρων δὲ χρωμάτων περιγράφονται οἱ ἄγνωτες αὐτῶν πρόστις τοὺς ἀττικίστας. Ἐπίσης καθ' ὅλην τὴν Βυζαντιακὴν περίοδον συχνὰ μενεῖται γίνονται περὶ τῶν λεγομένων χυδαϊζόντων. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18^{ου} αἰῶνος τὰ πάθη ἔξηφθησαν τοσοῦτον, ὅστε ἔφθασαν μέχρι ἐνεδρῶν πρόσδοτον δολοφονίαν ἀντιφρονούντων αἰφεσιαχῶν. Ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου ἐπίσης ἔχοιτεν προγενεστέρως τῆς τελευταίας ταύτης τριάκονταετίας πολλάκις ἀγνῶντος τοιούτους μετριωτέρους. Εἶναι δυστύχημα ὅμως ὅτι ἡ μετριωτέρα τάσις τοῦ Κοραῆ ἐγκατελείφθη βαθμηδὸν βραδύτερον, ἐπεκράτησε δὲ ἡ ἐσφαλμένη ἀντίληψις ὅτι ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἡ γραφομένη δύναται βαθμηδὸν καλλωπιζομένη νὰ φυάσῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Ξενοφῶντος, τάσις ἡτοις ὠξύνεται τὴν ἀντίθεσιν τὴν φαινομενικήν, διότι πραγματικῶς ἡ κοινὴ γραφομένη γλῶσσα διὰ τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν ἀλλων μέσων τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τῆς συχνῆς ἐπικοινωνίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λεληθότως διεμορφώθη καὶ ἐπέδρασε μεγάλως καὶ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως ποιονῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡτοι προφορικοῦ λόγου.

Τὸ ζῆτηπα τῶρα πρέπει νὰ τεθῇ ὡς ἔξῆς· Κακῶς ισχυρίζονται τινες δτι καὶ ἀλλαχοῦ συμβαίνει τὸ παρό⁹ ἡμῖν παρατηρούμενον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὅμιλον μένην καὶ γραφομένην. Ἡμεῖς ἔχομεν μίαν βαθμίδα περισσότερον, ἡ ὁποία βαθμηδὸν πρέπει νὰ ἔκλεψῃ. Δηλαδή, ἐνῷ ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἀφ⁹ ἐνὸς ίδιωματα τοπικά, ἀφ⁹ ἐτέρους κοινὴ γλῶσσα διμιλουμένη, ἡς ἐλάχιστα ἀφίσταται ἡ γραφομένη, παρό⁹ ἡμῖν ὑπάρχουν τὰ κατὰ τόπους ίδιωματα, ὑπάρχει κοινὴ τις ἀδιαμόρφωτος ἀκόμη ἐν πολλοῖς λαλουμένη, ἥτις εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν ίδιωμάτων καὶ τῶν ἐκ τοῦ γραπτοῦ λόγου ἐπιδράσεων, ὑπάρχει καὶ ίκανῶς διάφορος γραπτὸς λόγος, δτις πάλιν εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν διαφόρων παρὰ τοῖς λογίδιοις ἡμῶν ἐπικρατουσῶν τάσεων. Φυσικῷ τῷ λόγῳ σπουδὸς ἡμῶν εἶναι νὰ ἐπιφέρωμεν ἐνότητα τινα τελείαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τῶν διαφόρων τούτων τάσεων. Εἴμεθα δὲ εἰς θέσιν νὰ πρᾶξωμεν τοῦτο, διότι ἔκτος τοῦ δτι ἡ παιδεία κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον παρέχεται παρό⁹ ἡμῖν διοιομόρφως, ἔκτος τοῦ δτι ἡ πνευματικὴ ἐπικοινωνία τοῦ δλου Ἐλληνικοῦ διὰ τοῦ τύπου καὶ ἄλλων μέσων εἶναι μεγάλη, ἔχομεν τὸ σπουδαιότερον τὴν ἐπιστήμην, ἥτις ἀφ⁹ ἐνὸς μὲν δύναται νὰ διδάξῃ τὰς φασ. Εὐθὺς ὡς ανακοπὴ ἡ αντιληφτῆς αὐτῆς καὶ στραφῆ τὸ βλέμμα πρὸς τὸ παρόν, τότε θὰ ἐννοηθῇ ἡ μεγάλη ἀλήθεια δτι μέχρι τοῦδε ἐβαδίσαμεν ἐσφαλμένως καὶ δτι ἔχομεν τώρα γραπτὸν λόγον ἀντάρκη, τοῦ δποίου προορισμὸς εἶναι νὰ εἶναι δσον τὸ δυνατὸν εἰς δλιγωτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν λόγον τὸν προφορικόν. Τοῦτο θὰ ἐπέλθῃ θᾶττον ἡ βραδίον, ἀναλόγως τῆς δρθῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως. Τὸ δεῦμα μᾶς φέρει λεληθότως ἐκεῖ. Αἱ διάφοροι ἀντιλήψεις, τὰ πάθη, δ φανατισμός, ἡ ἀναρρχία ἡ γλωσσικὴ καὶ τὰ λοιπά, ἐν μόνον ἀποδεικνύουν, δτι ἀτομικαὶ ἀντιλήψεις, μὴ στηριζόμεναι εἰς ἐπιστημονικὰ ἀρχὰς δρθάς, μεταγγίζονται εἰς μέγα μέρος τῆς κοινωνίας καὶ ἐπιφέρουν ταραχὴν εἰς τὴν περαιτέρω διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης. Αἱ ἀτέλειαι λοιπὸν ἡμῶν εἶναι ἐπιστημονικαὶ καὶ ἔξηγοῦνται ἐκ τῆς ἴστορίας τῶν γραμμάτων παρό⁹ ἡμῖν κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν.

Κακῶς δ' ἐπέδρασε καὶ ή ἔλλειψις διδασκαλίας τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ εἰδικοῦ, ήτις θὰ ἦτο συντελεστικωτάτη πρὸς διαφωτίσιν τῆς κοινωνίας ἐπὶ τῶν παρατηρουμένων τάσεων τῆς γλωσσικῆς ἡμῶν ἐξελίξεως. Εἶναι δὲ αὐταὶ αἱ τάσεις ὁ ἀβίαστος καὶ πρὸς τὸν προφορικὸν τείνων γραπτός

λόγος ἀφ' ἐνδὸς ἐν ταῖς πρακτικαῖς χρήσεσιν
ἡμιῶν, ἀφ' ἑτέορου δὲ ὁ τῶν μεγαλυτέρων κέν-
τρων προφορικὸς λόγος διὰ τὴν πρωτότυπον
ἡμῶν φιλολογίαν. Ἡ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία
σκοπὸν θὰ εἰχε, πολλῶν ἄλλων ἐπιστημο-
νικῶν σκοπῶν, νὰ προπαρασκευάζῃ τὰς συνει-
δῆσεις ἐν τῇ κοινωνίᾳ πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ
προλήψεων καὶ ἀναρχικῶν κινημάτων, ἅτινα
προοιβάλλουσι τὸ καλαισθητικὸν συναίσθημα τῆς
κοινωνίας, εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἀνοχὴν τῶν ἀλ-
λοτρίων πεποιθήσεων, εἰς τὴν οὐδίσιαν τῆς γλώσ-
σης, ἥτις ως φυσικὸς δργανισμὸς διεπόμενος
ὑπὸ ἀξιωμάτων οὐδεμίαν ἀτομικὴν ἐνέργειαν
λαμβάνει ὑπὸ δόψιν, γενικῶς εἰπεῖν, εἰς βαθμιαίαν
ἀποσύρησιν τοῦ εἰς γάγγραιναν τῆς κοινωνίας
μεταβληθέντος γλωσσικοῦ ζητήματος.

Ἐκ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἔξιγενται ἀφ' ἑνὸς μὲν πᾶς ἡ ἐπιστημονικὴ συζήτησις τοῦ ζητημάτου ἔξιγθλε τῶν Ἐλληνικῶν ὅρων καὶ ἔγινε οἰονεὶ διεθνῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ πᾶς εὖρον πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ἐν Ἑλλάδι αἱ ἰδέαι τοῦ Ἱ. Ψυχάρῃ. Καθαρῶς γλωσσολογικῶς βεβαίως αἱ ἰδέαι τοῦ ἀνδρός δὲν εἶναι ἐσφαλμέναι, ἀλλὰ ὑπὸ φιλολογικῆν ἔποφιν κρινόμεναι εἶναι ἐλλιπεῖς, διότι δὲν ἔλαβον ὑπ' ὅψιν τὴν δύναμιν τῆς ἴστορίας καὶ τὸ νῦν γινόμενον. Ἐν ὀλίγαις λέξεσιν αἱ διασκαλίαι αὗται συνίστανται εἰς τὴν παντὶ σθένει ἐπικράτησιν λόγου προφορικοῦ ἐν πάσαις ἡμῶν ταῖς χρήσεσιν, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως προσοχῆς πρὸς τὰς μέχρι τοῦδε ἐπιδράσεις τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου. Ἐνταῦθα ὁφείλεται κατὰ τὸ ἥμισυ δι παρ' ἡμῖν ἀναπτυχθεῖς μαλλιαρισμός, ὅστις ἔχει δύο κυρίως ἐλαττώματα. Πρῶτον τὸ ἀνωτέρῳ περιγραφέν, τὴν παντελῇ ἄρνησιν τοῦ γραπτοῦ λόγου καὶ πάσης ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προφορικοῦ, ὅπερ εἶναι ἐσφαλμένον καὶ ἀνιστόρητον. Δεύτερον δὲ τὴν προσπάθειαν πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὸν κοινὸν λόγον λέξεων ἀκαταλήπτων ἐκ τῶν ἰδιωμάτων ἢ τὴν δημιουργίαν νέων λέξεων δῆθεν κατὰ τοὺς νόμους τῆς δημάδους εἰς ἀντικατάστασιν παντὸς τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ τοῦ γραπτοῦ λόγου.

Συμφώνως πρός ταῦτα δύνανται ὡς ἔξῆς νὰ δρισθῶσιν αἱ ἐκ τῆς ἑλλείψεως ἀρχῶν ἐπιστημονικῶν προκούψασι ἐνέργεια παρὸ ήμιν ἐν τῇ γλωσσικῇ ἀναρχίᾳ. Πρῶτον ἡ τάσις τοῦ ἀρχαῖου, ἡτις δύναται νὰ θεωρηθῇ ῥᾶς ἐν τῇ δύσει αὐτῆς εὑρισκομένη, οὗσα ὀλεθριωτάτη ὡς περιφρίζουσα τὴν ὁρθὴν χρῆσιν τοῦ γραπτοῦ λόγου ἵστις εὐνάριθμον ἀριθμὸν λογίων, μὴ λαμβάνουσα ἐδὲ ὑπὸ δψιν οὐδαμῶς τὰς δημιουργικὰς δυνάμεις τοῦ Ἐθνονοῦ. Δευτέρον ἡ τάσις τοῦ Κοντιμοῦ ἡ ἀπὸ τῆς ἔξαρχιβώσεως τοῦ δρθοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μεταπεσοῦσα εἰς ἀπόπειραν ἐφαρμογῆς πὶ τοῦ νῦν λόγου, ἡτις ὡς ἀναγρονιστικὴ εἶναι

ἐπίσης ἐσφαλμένη. Τοίτον ἡ τάσις τοῦ Μιστριωτισμοῦ, δοτις ἀντιλαμβάνεται ἀδορίστως τὸν γραπτὸν λόγον ὃς ἀποχρυσταλλωθέντα, θεωρεῖ παραφροδὰν πᾶσαν μεταβολὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς τάσεως αὐτοῦ πρὸς ἐνεργοτέραν σχέσιν πρὸς τὸν προφορικόν, χωρὶς καὶ αὐτὸς νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀνάγκην τῶν δημιουργικῶν ἡμῶν δυνάμεων καὶ τῆς διορθώσεως τῆς κατωτάτης ἐκπαταδεύσεως. Τέταρτον ἡ τάσις ἡ ἀντίθετος, ἡ τοῦ οἰονεὶ δημιουρικοῦ Μιστριωτισμοῦ, δοτις θέλει νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν «καθαρὰν δημώδη», ἔχων τὸ αὐτὸν ἔλλαττωμα πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν, δπερ καὶ δ πρῶτος. Πέμπτον εἶναι ἡ τάσις τοῦ πάντα χαλινὸν ἀποβαλόντος μαλλιαρισμοῦ, δοτις εἶναι καθαρὰ οὐντοπία. Πᾶσαι αὗται εἶναι γλωσσικαὶ ἀσθένειαι ἀπορρεύσασαι τὸ μὲν ἐξ ἐσφαλμένων ἀρχῶν, τὸ δὲ ἐξ ἔλλειψεως ἐπιστημονικῆς μορφώσεως. Πᾶσαι εἶναι ἀκίνδυνοι ἐντελῶς διὰ τὸ δλον οἰκοδόμημα τῆς γλώσσης τὸ ὑπὸ φυσικῶν νόμων διεπόμενον. Ψύχωσις εἶναι διάρθρος δῆθεν διασπάσεως τῆς γλωσσικῆς ἡμῶν ἐνότητος, διότι ἡ ἐνότης αὕτη ἐπῆλθε καὶ ἐπέρχεται καὶ ἀκουσίως ἡμῶν.» Ελλειψιν παιδαγωγικῆς ἀνατροφῆς καὶ φιλοσοφικῆς μορφώσεως σημαίνει ἡ τάσις ἡμῶν πρὸς βιαιότητας κατὰ τῶν ἀντιφρονούντων, ἐνῷ τὰ ὑπὸἄλλων κακῶς γραφόμενα εἰς τοὺς νουνεχεῖς μόνον τὸ καλαισθητικὸν αἰσθήμα προσβάλλουσιν, οὐδὲν δ' ἄλλο συναίσθημα εἶναι ἵκανά νὰ διεγέρωσιν. Ο δὲ φανατισμὸς καὶ τὰ πάθη μεταβόλονται εἰς τὴν κοινωνίαν καθ' ὑποβολὴν ἐκ τῶν ἀφιλοσοφήτων διδασκάλων.

Ἡ δὲ πορεία ἡ ὅρθη κατὰ τὴν ἴστορίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην εἶναι ἡ ἔξης. Ἀνοχῇ καὶ τοῦ γραπτοῦ λόγου καὶ τοῦ προφορικοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι δὲ μὲν γραπτὸς λόγος ἀντιπροσωπεύει δλον τὸν διανοητικὸν καὶ ἐν ἄλλαις πρακτικαῖς χρήσει λόγον τῆς νῦν γενεᾶς, δὲ προφορικὸς ἀντιπροσωπεύει τὰ αἰσθήματα ἡμῶν καὶ εἶναι τὸ προσεχὲς μέλλον, πρὸς δὲ πρέπει νὰ στρέψωμεν πᾶσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Ἀντίληψις τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου ὃς ἀνεξαρτήτου πλέον τοῦ ἀρχαίου καὶ αὐτάρκους, ἐκβολὴ τῆς προκαταλήψεως διτι δ ἀρχαῖος λόγος εἶναι εὐγενέστερος καὶ εἶναι πρωτορισμένος νὰ καλλύνῃ καὶ τὸν ἡμέτερον, δν διαρκῶς ἐπιδρῷ ἐπὶ αὐτοῦ. Ἐπιστημονικὴ συλλογὴ καὶ ἔξετασις παντὸς τοῦ εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ζῶντος γλωσσικοῦ ὑλικοῦ, ἵνα διεκρινισθῶσι τὰ κατὰ τὸν κοινὸν προφορικὸν λόγον καὶ τὰ κατὰ τὰ ἰδιώματα. «Οπερ δὲ σπουδαιότερον, ἐργασία ἐνδελεχῆς τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημόνων πεοὶ τοῦ τρόπου, καθ' δὲ θὰ κατορθωθῇ ἡ εἰσαγωγὴ ἀπλουστέρου γλωσσικοῦ ἰδιώματος εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ δ συνδυασμὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν τελείαν κατανόησιν τοῦ δλονέν πλησιάζοντος πρὸς τὸν προφορικὸν γραπτοῦ ἡμῶν λόγου, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ χάσμα τι ἐν τῇ ἐκπαταδεύσει ἡμῶν. Πρὸ παντὸς λοιπὸν δεόμεθα βιβλίους καὶ νοῦ.

Α. Χ. ΜΠΟΥΤΟΥΡΑΣ

ΣΚΙΤΣΑ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ

Εδοῦ θὰ ζητήησε τὴν ἀλλην ὄψιν τοῦ "Ἐλληνοῦς, τὴν πρακτικήν. Τὴν τυχοδιωκτικήν, ἃς εἰποῦμε, μὲ τὴν καλὴν ὅμως σημασίαν τῆς λέξεως. "Ερχεται εἰς τὴν Αἴγυπτον νὰ ἰδῃ τὴν τύχην του, νὰ τὴν δημιουργήσῃ. "Εχει πεποιθήσιν εἰς τὴν φιλεργίαν του καὶ εἰς τὴν εὐφυΐαν, ποὺ τοῦ ἐκληροδότησε ἡ φυλή του. Ρίχνεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ τρέχει, τρέχει, τρέχει. Τίποτε ἀλλοδέν γνωρίζει νὰ κωτάξῃ γύνω του. Μένει μόνον ἡ ἀγάπη του χοήματος—διὰ νὰ χαρῷ τὴν ζωὴν—καὶ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος εἰς τὸ βάθος.

Σνόμπ, δὲν ὑπάρχουν σχεδόν. Μοῦ φαίνεται παράξενή ἡ λέξις διὰ τὸν τόπον αὐτὸν. Ὁ συνόμπειναι ἄνθος — ἄνθος νὰ τὸν εἰπούμε; — κοινωνίας, ποὺ πέρασε ἀπὸ τὸ διὐλιστήριον τῶν αἰώνων. Ἀνθος μισοπνευματικόν, μισοκοσμικόν, μισούλιστικόν, ποὺ θέλει νὰ ξήσῃ ἀπὸ τὸ φάρες,

ποὺ βασιλεύει γύρω του χωρίς νὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸ καταλάβῃ, νὰ τὸ νοιώσῃ, δποὺ τὸ ζῆ δύμως. Μιλῶ διὰ μίαν κατηγορίαν τοῦ εἰδούς, τὴν ἀνωτέραν. Διὰ τὴν Αἴγυπτον ἡ εἰκὼν εἶναι ἀρνητική. Εἰς καθετί, πρῶτα - πρῶτα ὑπάρχει ἡ ἀρνητισίς. ⁴Η θετικὴ ζωὴ ἔρχεται κατόπιν. ⁵Ακολουθῶν καὶ ἐγὼ στὰ σκίτσα μου τοὺς νόμους, ποὺ ἔταξες ἡ φύσις.

“Ολη λοιπὸν ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἔνας μεγάλος κῆπος, ποὺ κλείνει μέσα του καὶ μερικὰ φυτά, ἀπρόσβλητα ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τοῦ πλούτου καὶ ποὺ νοσταλγοῦν διλοένα τὴν δροσιὰ μιᾶς ἀνωτέρας ζωῆς. Γι' αὐτοὺς δι πλοῦτος εἶναι ἔνα ἀπὸ τὰ χίλια δῆνειρα, ποὺ κάμνουν, μιὰ ποὺ τὰ ἔχεντον χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ φωλιάσουν μέσα τους. Εἶναι τὰ ἀπάνεμα λιμανάκια, δποὺ θὰ καταφύγησι. Ἐδῶ θέλω ν' ἀνοίξω μίαν μικρὰν παρένθεσιν μὲ δυὸ λόγια θερυμὰ πρὸς τοὺς λίγους ἐκλε-

Αὐτὸς εἶναι ἔνας λόγος. Ἐξ ἄλλου τὸ νὰ αὐτοκτονήσῃ τις θεωρεῖται δειλία. Λοιπὸν θὰ σκοτώσω αὐτὸν, αὐτὴν θὰ τὴν ἀφίσω καὶ ἐγὼ δικάζομαι εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον. Κατὰ τὴν δίκην μου, θὰ παρουσιασθῇ ὡς μάρτυς... Φαντάζομαι πιὰ τὴν στενοχωρίαν της, όταν θὰ τὴν ἐρωτᾷ ὁ συνήγορος! Ή συμπάθεια τοῦ δικαστηρίου, τοῦ τύπου καὶ τῆς κοινωνίας, φυσικά θὰ είναι ὑπὲρ ἐμοῦ...

Ο μὲν Σιγάγεφ ἐσκέπτετο αὐτὰ καὶ ὁ ὑπάλληλος ἔδειχνεν ὄλοενα νέα διάφορα συστήματα περιστρόφων, καὶ ἐθεωροῦσε καθῆκον του νὰ ἀπασχολή τὸν πελάτην.

Ίδου ἀγγλικά, νεωτάτου συστήματος. Μόλις τὰ λάβαμε, ἐφλυαροῦσε. Ἀλλὰ σᾶς προειδοποιῶ, monsieur, ότι ὅλα αὐτὰ ὀχριοῦν ἐνώπιον τοῦ Σμίδ καὶ Βεσσών. Πρὸς ὀλίγων ἡμερῶν — βεβαίως θὰ τὸ ἐδιαβάσατε εἰς τὰς ἐφημερίδας — ἔνας ἀξιωματικὸς ἐπρομηθεύθη ἀπὸ τὸ καταστημά μας ἔνα Σμίδ καὶ Βεσσών. Ἐπυροβόλησε τὸν ἔραστὴν τῆς γυναικός του, καὶ τί νομίζετε; Ή σφαιρὰ τὸν διεπέρασε, διεπέρασε κατόπιν μίαν μπρούντζινην λάμπαν, τὸ πιάνο, ἐπιστρέψασα δὲ ἐσκότωσε ἔνα σκυλάκι καὶ ἐτραυμάτισεν ἐπικινδύνως τὴν σύζυγον. Τὸ ἀποτέλεσμα ήτο λαμπτὸν καὶ τιμῆ τὸ κατάστημά μας. Ο ἀξιωματικὸς αὐτὸς συνελήφθη. Ἐννοεῖται, θὰ καταδικασθῇ καὶ θὰ σταλῇ εἰς καταναγκαστικὰ ἔργα. Διότι ἐν πρώτοις ἔχομεν παρὰ πολὺ πεπαλαιωμένην νομοθεσίαν, ύστερα, monsieur, τὸ δικαστήριον εἶναι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ ἔραστοῦ, εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις. Διατί; Ἀπλούστατον, monsieur. Οἱ δικασταί, οἱ ἔνορκοι, οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ ὁ συνήγορος, οἱ ἵδιοι συζοῦν μὲ ἔνας γυναικας, καὶ φυσικά δι' αὐτοὺς εἶναι πολὺ συμφέροντα νὰ ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν συζύγων. Η κοινωνία θὰ ἥτο πολὺ εὐχαριστημένη, ἔναν ή Κυβέρνησις θὰ ἐφρόντιζε νὰ ἔξορίσῃ δλούς τοὺς συζύγους. Ω, κύριε, δὲν ἔχετε ἰδέαν πόσον ἀγανακτῶ διὰ τὴν σημερινὴν διαφθόραν τῶν ἥθων! Τὸ νὰ συζῆ τις μὲ ἔντην γυναικα θεωρεῖται τόσον συνηθισμένον, δσον καὶ τὸ νὰ καπνίζῃ ἔνα τσιγάρο ή νὰ διαβάζῃ ἔναν βιβλία. Κάθε χρόνον τὸ ἐμπόριον μας πηγαίνει κατὰ διαβόλουν, τοῦτο δὲ δὲν σημαίνει δτι ὁ δικαστήριον καὶ τὴν ἔξορίαν.

Ο ὑπάλληλος ἐστράφη, πάρετήρησε μετὰ

δέοντας γύρω του καὶ κύπτων πρὸς τὸ οὖς τοῦ πελάτου ἐψιθύρισε:

— Καὶ ποῖος πταίει, monsieur; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὴν Κυβέρνησι;

— Νὰ ὑπάγῃ κανεὶς εἰς τὴν Σιβηρίαν, γιὰ ἔνα τέτοιο γονοῦν, δὲν εἶναι διόλου φρόνιμον — ἐξηκολούθει νὰ σκέπτηται ὁ Σιγάγεφ. — Εάν μὲ στελούν εἰς τὴν Σιβηρίαν, τοῦτο θὰ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ τρυφερόν μου ἡμιτοῦ νὰ ξανάυπανδρευθῇ καὶ νὰ γελάσῃ τὸν δεύτερο τῆς ἄνδρα, καὶ πάλιν αὐτὴ θὰ θριαμβεύῃ.

Λοιπὸν... αὐτὴν δὲν τὴν σκοτώνω, ἐγὼ ἐπίσης δὲν αὐτοκτονῶ... αὐτὴν... οὔτε αὐτὸν τὸν σκοτώνω. Πρέπει νὰ ἐφεύρω κατὶ πλέον ἔξυπνο, ποὺ νὰ προξενῇ περισσοτέραν αἴσθησιν. Θὰ τὸν τιμωρήσω μὲ τὴν περιφρόνησίν μου καὶ θὰ ἐγέρω σκανδαλώδη ἀγωγὴν περὶ διαχνίου...

— Ίδου, monsieur, καὶ ἔνα ἄλλο σύστημα, εἴπεν ὁ ὑπάλληλος καταβιβάζων νέον σωρὸν περιστρόφων. — Εφιστώ τὴν προσοχήν σας εἰς τὸ πρωτότυπον τοῦ κλείστρου.

— Μετὰ τὴν ἀνωτέρῳ ἀπόφασιν, ὁ Σιγάγεφ δὲν εἶχεν ἀνάγκην περιστρόφου, ἐνῷ ὁ ὑπάλληλος δλονὲν ἐνθουσιαζόμενος, δὲν ἔπαινε νὰ ἔξυμνῃ τὸ ἐμπόρευμά του. Ο προσβεβλημένος σύζυγος ἥσθιανθη τύψεις συνειδήσεως, ότι χάριν αὐτοῦ δ ὑπάλληλος δωρεὰν ἐκοπίαζε, δωρεὰν ἐμειδία, ἐνθουσιάζετο, ἔχανε τὴν ὥραν του καὶ ἀνοίξε.

— Καλά, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει... ἐψιθύρισε, — θὰ ἔλθω ἀργότερον, ή θὰ στείλω κάποιον...

Ομιλῶν δὲν παρετήρει τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπαλλήλου, ἀλλὰ δὲν νὰ δικαιολογήθῃ κατώς, ἥσθιανθη τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην νὰ ἀγοράσῃ κατὶ τι. Ἀλλὰ τί; "Ερριπτε βλέμματα ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ καταστήματος καὶ ζητῶν τι εἰδηνόν, αἴφνης ἐσταμάτησε τὸ βλέμμα του εἰς ἔνα πράσινον δίκτυον, ἀνηστρημένον ἀνωθεν τῆς θύρας...

— Αὐτὸς... τί εἶναι αὐτό; — ήρωτησε.

— Δίκτυον γιὰ κυνῆγι περδίκων.

— Καὶ πόσον ἔχει;

— Οκτὼ δρύβλια, monsieur.

— Τυλίξατε μού το...

Καὶ ὁ προσβεβλημένος σύζυγος ἐπλήρωσε δικτὸ δρύβλια, ἔλαβεν ὑπὸ μάλης τὸ δίκτυον, καὶ συναισθάνομενος ἔτι περισσότερον τὴν προσβολήν, ἔξηλθεν ἀπὸ τὸ κατάστημα.

[Μεταφράστης Α. Γ. ΡΑΦΑΗΛ] ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΕΧΩΦ

"ΧΑΙΡΕ ΜΑΡΙΑ ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ,, . . .

Η Ρηνούλα μάζωξε γρήγορα τὰ ὁσῦχα της, πατῶντας ἀπάνω στὶς μύτες τῶν ποδιῶν, μὴ λάχῃ κι ἀκούσθη.

"Υστερα κόλλησε τ' αὐτὴ στὴ διπλανὴ τὴν κάμαρα, βαστῶντας τὴν ἀναπνοή: ὁ γέρος ὁ πατέρας της κοιμόταν βαθειά, τυλιγμένος μέσ' τὴν κάπα του, κ' ἡ ἀνάσα του ἀνεβοκατέβαινε δυθμικά, σὰ μονότονο τραγούδι.

Η Ρηνούλα ἔτρεξε στὸ παραθύριο κ' ἔγνεψε μέσα στὸ πυκνὸν σκοτάδι. Μιὰν ἀσπρή σκιὰ ἀναδεύτηκε κ' ἥρθε πιὸ σιμὰ — μὲ μαλακές πατημασιές...

"Ἐξω φύσαγε κρυερὸς ἀνεμος κ' ἡ νύχτα ἤτανε κατάμαυρη. Τὸ μυρολόι τῆς θάλασσας ἀκούγοτανε βαρὺ κι ἀτέλειωτο καὶ γιόμισε μὲ βούη τὸν ἀγέρα.

Η Ρηνούλα ἔσκυψε ἀπὸ τὸ παραθύριο καὶ μονομούρισε:

— Εσύ σαι, Βάγγο; Τώρα, κ' ἔφτασα....

"Εκλεισε τὰ τζάμια σιγά-σιγά, πήρε τὰ ὁσῦχα της, ἀφουγκράστηκε πάλι στὴν κάμαρα τοῦ γέρου, κ' ὑστερα γλύστρησε ἀμόρυθα — σὰ γάτα — στὰ σκαλοπάτια, μισοπεθαμένη ἀπὸ λαχτάρα.

"Ετσι ἔφτασε ὡς τὴν αὐλόπορτα, λαχανιασμένη καὶ χωρὶς πνοή τραβίξε τὸ σύρτη κι ἀνοίξε.

"Ενα ξαφνικό καὶ παγωμένο φύσημα τὴν κτύπησε στὰ μοῦτρα καὶ τῆς πήρε τὰ μαλλιά καὶ τ' ἀνακάτωσε...

Η ἀσπρή σκιὰ ἤτανε κολλημένη ἀμίλητη στὸν τοῖχο καὶ καρτεροῦσε ἡ Ρηνούλα ἔκανε νὰ κλείσῃ τὴν πόρτα κι ἡ πόρτα ἔτριξε.

"Ετσι ἔμεινε ἀγαλματωμένη κι ἀλατη, μὲ τὰ μάτια δρθανόκτα, μὲ ἔναν τρελλὸ φόβο στὴν ψυχή· ἔνα δεύτερα μάκούσιο γιὰ τὰ ὅσα ἔκανε καὶ μιὰν ἀκατανίκητη ἀποδυμιὰ νὰ γνωίσῃ πίσω πέρασε γιὰ μιὰ στιγμούλα ἀπὸ τὸ μυαλό της...

Μὰ ἤτανε ἀργὰ κι ὅδόπορτα ἤτανε πιὰ καλὰ κλεισμένη.

Η σκιὰ προχώρησε καὶ τῆς ἔπιασε γερὰ τὴ μέση.

— Βάγγο μου...

— Ρηνούλα μου...

"Εκεῖνος ἀπλωσε τὸ μανδύα του καὶ τὴν τύλιξε ἀποκάτου κ' ἔτσι, σφιγμένοι ὁ ἔνας ἀπά το στὸν ἄλλον, καὶ μὲ τὸν κρυερὸ τὸν ἀνεμο, τραβήξανε μέσ' τὸ σκοτάδι κατὰ τὸ γυαλό....

Οἱ δρόμοι ήτανε δρόμοι τὰ φανάρια, δαρμένα ἀπὸ τὸ βορρᾶ, δύχνανε κοκκινωπά φεγγοβολήματα, ἀπὸ δῶ μὲ τὴν μεθυσμένα.

"Ήτανε τώρα τρία χρόνια ποὺ ἀγαπιόνταν, δ Βάγγος κι ἡ Ρηνούλα — τρία χρόνια σωστά: ἔχανε πρωτοδιαθῆ στὸ πανηγύρι τοῦ Προ-

φῆτη-Ηλία, μέσα στὸ χαμηλὸ ἐκκλησιδάκι, πίσω ἀπὸ τὸ βουνό· ἡ Ρηνούλα ἤτανε τότες δεκάετη χρονῶ, σ' δλη τὴν ἀνθηση τῆς ἐμορφιᾶς της καὶ τοῦ ἀσπρού κορμού της· μάννα της — μιὰ γρηγούλα μεσόκοπτη — τὴ γύριζε στὶς γιορτὲς καὶ στὰ πανηγύρια, δείχνοντας σ' δλους τὸ καμάρι της, τὸ στολίδι τοῦ σπιτιοῦ της καὶ τ' ἀποκοῦπτι πῶλητες νάχη κατέτοε στὰ γεράματα της...

Κ' ἡ Ρηνούλα ἤτανε ἀληθινὰ ὅμορφη κοπέλλα.

Δυὸ μάτια μάνδρα καὶ μεγάλα, ποὺ βγάνε φλόγες, κάποιαν ἀπὸ φρύδια φειδωτά τὸ μετωπό της, σκοταδιασμένο ἀπὸ δύο τοῦφες δλοσκότεινα χυτὰ μαλλιά, είχε μιὰν ἀσπρόδα μάγγειλική καὶ τὰ χεράκια της — μικρούλια καὶ παχουλά χεράκια παιδούλας — δίνανε μιὰν αἴσθησι ποστρων λουλουδιῶν.

Κ' ἡ κορμοστασά της, σὰν περπατοῦσε, — πορμοστασά περήφανη γαλαζούματης ἀρχοντοπούλας — κινοῦσε τὸ φύδον σ' δλες τὶς ζηλιάρικες κοπελλοῦντες τοῦ τόπου.

Ο Βάγγος είχε ἀτσιγγάνικη καταγωγή· δ πατέρας του — γέρο Λύκος θαλασσιός, ποὺ ζοῦσε ἀπὸ τὰ φαρδόδικα — είχε πάρει γυναικανά διοσκόρειτοι τοῦ δρόμου, κόρη μιανῆς τσιγγάνας πούλεγε τὴ μοῖρα. Κι ἀπὸ τὸ γάμο αὐτὸν — γεννηθήκεν ὁ Βάγγος...

Γιὰ τὴ μάννα του λίγα πράμματα ξέρανε· ἄλλοι λέγανε, πῶς ἤτανε μάγισσα καὶ πούλαγε βότανα καὶ μαγικὰ νερά, κ' είχε δοσοληψίες μὲ τὴ ἀνακάτωσε...

Φοροῦσε ἔναν κονκάριαν στραβά ἀπάνω στὸ κεφάλι του, καὶ μιὰ φανέλλα ναυτικιά· ἤτανε γερό παιδί, δλο δύναμι καὶ υγεία, καὶ τὰ μάτια του είχανε τὸ χρῶμα τοῦ σκοταδιοῦ — τὸ χαραχτηριστικὸ χρῶμα τῆς θάτσας του.

Ο ἥλιος κι ἡ ἀρμύρα τῆς θάλασσας τοῦ είχε ψημένα τὰ μάγουλα καὶ χρυσαφίζανε.

Άπὸ μικρὸ παιδιάκι ἀγάπησε τὴ θάλασσα· μέσ' τὴν φαρδύβαρκα τοῦ πατέρα του, μὲ τὰ χέρια βουτημένα στὸ νερό, ἀνάσαινε τὴ μυρουδιὰ τοῦ νεροῦ, μισοκλείνοντας τὰ μάτια...

Η θάλασσα τόνε τραβοῦσε μὲ τὰ μεγάλα της μυστήρια, καὶ τὸν είχε ὑποταγμένο.

Ετσι περάσανε τὰ παιδιακά χρόνια, μόνοκεμένα ἀπὸ τὴν θάλασσα· κρόνια, μόνοκεμένα στὶς γιγάντιες σιγά-σιγά δ Βάγγος έμαθε καὶ λίγα γραμματάκια. Αὐτὸς ἤτανε δλο — καὶ τίποτ' ἄλλο.

ΣΚΙΤΣΟ ΡΕΜΠΡΑΝΤ

... Τὴν εἶδε—τῇ Ἡρηνούλᾳ—μέσος τὴν ἐκκλησά ἀνήμερα τοῦ Προφήτη· Ἡλίᾳ, νὰ κατεβαίνῃ ἀπὸ τὸ σκαλοπάτια μὲ τὴ γηρὰ τὴ μάννα τῆς, καμαρωτὴ κὶ ἀσυλλόγιστη.

Καὶ τὴν ἀγάπησε τρελλὰ κι' ἀσύγκριτα, μὲ τὸν τσιγγάνικο ζέστο του πόδου.

Κατὰ τὸ σούρπτια—ποὺ οἱ ἄλλοι οἱ ψαράδες μαζεύαντε τὰ δέχτια—έκεινος, μοναχικὸς καὶ βαρύς, ἔπερνε τὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ, μέσα στὸ κίτρινο φῶς τοῦ ήλιου, ποὺ χανότανε.. .

Μᾶς Ἡρηνούλᾳ, στὶς ἀρχές, δὲν τῶχε καταλάβει: ἥτανε παιδὶ ὀχόμα ή Ἡρηνούλᾳ καὶ δὲν εἶχε πῆξει τὸ μυαλό της.

Κύττας τὰ παλληκάρια μὲ μάτια ἀδιάκριτα καὶ ἀθῆα, ποὺ μέσα τους κοιμώτανε ή κάθε πονηράδα.. .

Μιὰ νύχτα—ἥτανε, θαρρῶ, Ἀπρίλιης ή Μάης—κατέβηκε στὸ περιβόλι γιὰ νὰ κόψῃ τὰ λουλούδια: ἔκανε ζέστη κι' ἀνεμος δὲ φύσαγε.

Τὰ δέντρα τὶς φυλλωσές τους δὲ σαλεύανε, κι' ἔνα μπάλσαμο ἡσυχα κατέβαινε ἀπὸ τὸ φεγγάρι κι' ἀγκάλιαζε τὰ βουνά.. .

Σκεφτικὴ ἀκούμπτοσε τὸ κεφάλι στὰ κάγκελα τοῦ φράχτη κι' ἀκουνε μοναχὴ τὸ τραγοῦδι τοῦ γκιώνη.. .

Ο Βάγγος ἥτανε ἀπ' ὅξω καὶ παραμόνευε.. .

Κ' ἔκει, ποὺ τὸ χεράκι της, βγαλμένο ὅξω ἀπὸ τὰ κάγκελα, ἔπαιζε μὲ ἔνα ψηλὸ στάχυ, ἔννοιωσε ἀπάνου του ἐν' ἀντρίῳ ζεστὸ ἀχεῖλι.. .

Γύρισε καὶ εἶδε.. .

Εἶδε τὸ Βάγγο γονατιστὸ μέσος τὸ σκοτάδι νὰ σκύφτῃ τὸ κεφάλι καὶ νὰ παραμιλάῃ.. .

Κ' ἔλεε τὸν πόνο του ὁ Βάγγος, μὲ λόγια μασημένα, σὰ νὰ ξεψυχοῦσε.. .

Θέλησε νὰ φωνάξῃ.. .

Μὰ ή φωνή της, ὀντὶς νὰ βγῆ ὅξω ἀπὸ τὸ στόμα, μπήχτηκε δλόΐσα στὴν καρδιά της, καὶ τὴν κάρφωσε.

Κ' ἔμεινε ἔκει, ἀπολιθωμένη, κάτου ἀπὸ τὸ κονυρὸ φεγγάρι, μὲ τὰ μάτια της κλεισμένα καὶ τὴν καρδιὰν δλάνοιχτη — σὰν δλάνοιχτο λουλούδι νυχτολούλουδο.. .

***

Τοεῖς μῆνες ἔτσι βάσταξε ή χαρά τους.

Ἡ Μοῖρα εἶναι φτονερὴ κι' ὁ καιρὸς περνάει.

Οἱ γειτόνοι κάτι μισοιστήκανε — καὶ μπήκανε ψύλλοι καὶ σ' τοῦ πατέρα της τ' αὐτά δὲν τῶδειχνε, μὰ γιὰ κεῖνον; ποὺ τὸν ἤξερε, ἥτανε φῶς φανερό.

Κάθε νύχτα ἔβγαινε καὶ κρυφοκύτας στὸ

δρόμο, λέγοντας πῶς παραμονεύει τοὺς κλέφτες κι' ἔλεε πῶς εἶδε, κάποτε, ἔναν ίσκιο νὰ σκαρφαλώνῃ ἀπάνου ἀπὸ τὴν μάντρα τοῦ περβολοῦ: ἔτρεξε νὰ τόνε φτάσῃ, μὰ εἶχε φύγει πιά.. .

‘Η Ἡρηνούλᾳ, ὡς τόσο, ἔλυσεν ἀπὸ τὸ κακό της.

‘Οσο πήγαινε, καὶ τὰ πράμιμα γίνονταν καὶ πιὸ σφυχτά: σπάνιες ἥτανε ἡ φορές, ποὺ μποροῦσε ν' ἀλλάξῃ δυὸ γρήγορες κούβεντες μὲ τὸ Γλυκό της, πίσω ἀπώνα δέντρο ἡ μέσα στὸ πυκνὸ τὸ δάσο.

‘Η μάννα της τὴν ἔπερνε τώρα τὸ κοντό.

Σ' δλο τὸ χωριὸ μαθεύτηκε σιγά-σιγά, πῶς ὁ Βάγγος ὁ ψαρᾶς τάψηνε μὲ τὴ Ἡρηνούλᾳ, τὴ μαυρομάτα, τὴν κόρη τοῦ γέρο-Θύμιου.

‘Ἐπι τέλους ἥρθε καὶ ἡ κακιὰ ἡ ὁρά.

Μιὰ γηρὰ στρίγγα, ποὺ καθότανε στὴν πλαινὴ καλύβη, πήγε καὶ εἶπε στὸ Θύμιο, πῶς εἶδε τὴν κόρη του γὰ μπάζη μέσος τὴν κάμαρη της, κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ἔναν δάντρα ψηλὸ καὶ μελαφὸ μὲ πόκκινο ζουνάρι.. .

Ἄντο δέ την ἔφτανε.

‘Ο γέρο - Θύμιος ἔγινε πράσινος ἀπὸ τὸ θυμό του: ἥρθε σπήτη καὶ τὴν ἀρπαξε ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ τὴ βάρεσε καὶ τὴ στούμπησε χάμουν.. .

Τοῦ κάκου ἔκεινη φώναξε, πῶς ἥτανε φέμ-

μια. ‘Η γλῶσσα τῆς γηρὰ - στρίγγας εἶχε γιὰ καλὰ χύσει τὸ φραδιάκι της.

Κ' ἔτσι ἀρχίσανε μέρες γιομάτες κλάυματα κι' ἀγωνίες.

‘Ο Βάγγος — σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ — πήρε μιὰν ἀπόφασι γενναία: ἔβλεπε πιὰ καθαρά, πῶς ὁ γέρο - Θύμιος μὲ κανέναν τρόπο δὲ θ' ἀποφάσιζε νὰ τοῦ δώσῃ τὴν κόρη του· φτωχὸς αὐτός, ἀπὸ τὴν τύχη παραπεταμένος, σωστὸ τοῦ Σατανᾶ», τί τάχα μποροῦσε νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τὴν στραβοκεφαλὶ τοῦ γέρου;

Γιὰ ν' ἀναπάψῃ τὴ συνείδησί του δύμας, πῶς ἔξαντλησε κάθε δυνατὸ μέσο, ἔστειλε ἔνα χωριανὸ στὸν πατέρα τῆς Ἡρηνούλας νὰ τίνε γρέψῃ ἀπὸ μέρος του.

‘Ο γέρος μόνο ποὺ δὲν τόνε γκρέμισε ἀπὸ τὴ σκάλα.. .

— ‘Ακοῦς ἔκει; Τὴν κόρη μου νὰ μοῦ γυρέψῃ αὐτὸς ὁ ζητιάνος, δ' ἀτσίγγανος, δ' ψωμοζήτης — ἀκοῦς ἔκει;

‘Η Ἡρηνούλᾳ καθότανε σὲ μὰ γωνιὰ καὶ κατάπινε τὰ δάκρυνά της: τί μποροῦσε πιὰ νὰ κάνῃ; Περιωρισμένη μέσος τοὺς τέσσερους τοίχους τοῦ σπητιοῦ, σκιαγμένη ἀπὸ τὴν ἀγριεμάρα τοῦ πατέρα της κι' ἀπὸ τῆς μάννας της τὴν

ΣΚΙΤΣΟ ΡΕΜΠΡΑΝΤ

γκρίνια ἀποσταμένη, ἀποφάσισε νὰ πεθάνῃ — νὰ παραδοθῇ στὴν ἀπελπισά της καὶ ἔτοι νὰ πεθάνῃ.

Τότες βρέθηκε ἔνας ἄγγελος βοηθὸς γιὰ τὴν δόλια τὴν Ἀργούλα, ἔνας ἄγγελος σταλμένος ἀπὸ τὸν οὐρανό, ποὺ ποτὲ της δὲν τόνε φανταζότανε καὶ οὔτε τόνε περίμενε.

Τὸ ἀδεοφάκι της — ἔνα παιδάκι δεκατέσσερων χρονῶν, πονετικὸν καὶ ἀπονήρευτο — τῆς λέει ἔνα πρωῖ ξαφνικά:

— Ρηγούλα μου κάνε κουράγιο, καὶ δὲ Βάγγος σου δὲ γάρθηκε ψέν τὸ βράδυ τὸν ἀντάμωσα στὴ χώρα· ἦρθε καὶ μὲ φίληση καὶ τρέμανε τὰ χέρια του· μοῦ εἶπε δῆλη τὴν ἀλήθεια καὶ ἔκλαιγε μπροστά μου — καὶ ἔκλαιγα καὶ ἔγω. Ρηγούλα μου, ἔγω εἰμὶ ἐδῶ καὶ σᾶς ἀγαπάω καὶ τοὺς δυό, καὶ δὲ θέλω νάσσαστε ἔτσι πικραμένοι· γιατὶ δὲ Βάγγος μούφκιανε τὶς πετονιές μου καὶ ἤτανε καλὸς μαζί μου, καὶ δὲ μοῦ χάλαγε ποτὲς χατῆρος λέγη δι πατέρας καὶ μητέρα δι τι θέλουνε... Εγὼ σᾶς ἀγαπάω καὶ τοὺς δυό, καὶ δὲ θέλω νάσσαστε ἔτσι πικραμένοι...

Καὶ τὸ παιδάκι μιλοῦσε σὰ μεγάλος ἀντρας, καὶ μιὰ ἀσυνείδιστη σοβαρότητα λαμποκοποῦσε μέσον τὰ μάτια του.

“Η Ρηγούλα τῶσφιξε στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸ δούρφηξε ἀπὸ τὰ φιλιά.

··· Απὸ κείνη τὴν ἡμέρα ή Ρηγούλα ματαγάπησε τὴν ζωή.

Κάθε στιγμούλα εἶχε νέα ἀπὸ τὸ Βάγγο.

Στὸ παραδύρι ἀκούμπισμένη καρτεροῦσε τὸ ἀδεοφάκι της μὲ τὰ καλὰ μηνύματα· καὶ κείνο ἐρχότανε καὶ ἔφερνε λόγια ἀγάπης, γιομάτα φωτιὰ καὶ ἐλπίδα, μέσον τὸ ἀθῆρα κειλάκια του...

Καὶ ἤτανε εὐτυχισμένο γιατὶ ἔκανε τὴν ἀδεοφούλα του χαρούμενη.

Μὰ ή καρὰ δὲ βαστάει πολὺ — αὐτὸς εἰνί ή πιὸ παλὴ καὶ ή πιὸ πικρὴ ἀλήθεια.

Καὶ ἐλπίδα τῆς Ρηγούλας ἤτανε ἔνα λιγότερο λουλούδι τοῦ χινόπωρου...

***

“Ένας πλούσιος γαμπρὸς παρουσιάστηκε.

··· Ερχότανε ἵσα ἀπὸ τὴν χώρα καὶ γύρευε ἔνα τίμιο καλὸ πορτίσι γιὰ τὸν ἀποκάτασταθῆ.

Τὰ χρυσάφια του καὶ ή περιουσία του θαμπώσανε τοῦ γέρο-Θύμιου τὰ μάτια.

··· Ο γέρος εἶχε πάντα μιὰ ἔχωριστὴν ἀδυναμία γιὰ τὸν παρὰ καὶ δὲ ἐρχομόδιος δι ξαφνικὸς τοῦ ἀνέλπιστου γαμπροῦ τοῦ ἔχειδισε τὸ λιγοστὸ μυαλό του.

Τὴν ἴδια νύχτα ή Ρηγούλα μπῆκε καλὰ στὸ νόημα: ή μάννα της, μὲ τὸ κουτοπόνηρο ἔκεινο τριγύρισμα τῆς κουβέντας, ποὺ δὲ θέλει νὰ εἰπῃ ἔνα πρᾶψιμα διοφάνερο καὶ καθαρό, μόνο πάσι λοξά καὶ ἀδέξια, μισοδείχνοντας τὸν κύριο σκοπό,

τῆς ἔδωσε νὰ καταλάβῃ, πῶς δλες ή κοπέλλες κυττάνε νὰ βροῦνε γαμπρὸ καὶ πῶς ἄμα τόνε βροῦνε δὲν κάνουνε τέτοια νάζα καὶ ἀκοῦνε τοὺς μεγαλείτερούς ποντικοὺς πιὸ μεστωμένοι στὴ ζωὴ καὶ ἔχωρισοντες τὸ καλὸ καὶ τὸ πακό, καὶ ἀλλα παρόμοια κουροφέαλα.

··· Αστροπελέκι νάπερετε, τόσο κακὸ δὲ θάκανε στὴν ψυχὴ τῆς Ρηγούλας δόσο τῆς μάννος της τὰ λόγια.

Κατάπιε τὰ κλάύματά της καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασι.

Πρωῖ-πρωῖ ἔστειλε τὸν Τάσο τὸν ἀδερφούλη της γιὰ τὸν ἀνταμώση τὸ Βάγγο καὶ νάν τοῦ εἰπῆ τὸ καὶ τὸ.

Κι ὡς τὴ νύχτα, τὰ πράμματα ἥτανε ἀποφασιμένα: ἀλλο δὲν ἔμεινε παρὰ νὰ κλεφτοῦνε...

Στὴν ἀρχὴν ἡ καρδιὰ τῆς Ρηγούλας σφίχτηκε μὲ τὴν ἰδέα, πῶς θ' ἀπαρνιώτανε τὸ σπητικό της καὶ τὸν δικούς της, καὶ δλες τὶς παληὲς καλὲς συνήθειες πούχανε ἀπλωμένες βαθειὰ τὶς ρίζες τους. Μὰ ή τυφλὴ ἀγάπη της στὸ Βάγγο καὶ τὸ μεγάλο χάσι, ποὺ ἀνοιγότανε, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, ἀνάμειστο ἀπὸ τὸ δικόν της πόδι καὶ τοῦ πατέρα της τὸ ἀδιάλλακτο — νικήσανε.

··· Επρεπε νὰ τελειώσῃ, μιὰ καὶ καλή, μὲ δαύτους.

Μάζωξε τὰ πράμματάκια της, σὰ νοικουρούλα, τάδεστον ἔνα μπόγο καὶ τάκουψε τὸ γιόμα κάπου ἀπὸ τὸ κρεββάτι· ἔβαλε καὶ ἔνα κόνισμα τῆς Παναγίας στὸν κόρφο της, ἔκανε τὸ σταυρό της καὶ ἀκολούθησε τὸ δρόμον ἵσα — μὲ τὴν καρδιὰν διλάνοιχτη, σὰν διλάνοιχτο λουλούδι νυχτολούσουδο.

***

Φύσαγε δὲν ἀνεμος καὶ δὲ Βάρκες παραδέρνανε, δὲ θάλασσα ἔχεινος δὲλόστροποντος καὶ βογκοῦσε δυνατά.

Τῶν ἀστρων τὰ σπιθοβούληματα ἀνάμεσα ἀπὸ εξοικισμένα σύγνεφα ταραζόντουσαν ἀπὸ τὸ βογκοῦσα τὸ πέρασμα καὶ χοντρὲς σταλαμματίες βροχῆς πέφτανε ἀριὰ καὶ ποὺ ἀπὸ τὸ βουρκωμένου οὐρανό.

Παραδομένη στὴν πλατειὰ καὶ γερήν ἀγκαλιὰ τοῦ Βάγγου, ή Ρηγούλα σφιγγότανε σὰ σπουργίτι ἔσημο.

Τραβήξανε χωρὶς πνοὴ ὡς τὴν βάρκα τοῦ Βάγγου καὶ λύσανε τὰ σκοινιά· δὲ Βάγγος ἔλεε νὰ πάνε στὸ ἀντικρινὸν νησὶ καὶ νὰ στεφανωθοῦνε πρωῖ-πρωῖ στὸ ἐκκλησιδάκι τὸν Ἀι-Νικόλα. “Ολη ή ζωὴ περνοῦσε τώρα ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Ρηγούλας, σὰν ἔνα βαρὺ καὶ ἀνύπαρχο δύνειρο, φωτισμένο ἀπὸ βαθειὲς ἀναλαμπές καὶ βαθειὰ σκοτάδια πρωτογνώριστα.

··· Η τοεμοῦλα τῆς φευγάλας, ή θλίψη τοῦ μισειοῦ, ή ἄγρια χαρὰ τῆς λευτεριᾶς στὸ πλάι τοῦ Βάγγου, τῆς ἀνοίγανε ἔνα βάραθρο ἀπὸ προστὰ καὶ ἀπὸ πίσω — ἔνα βάραθρο χωρὶς

βυθό, ποὺ τὸ μάτι χανότανε καὶ ψυχὴ σπάρασσοντα.

Λύσανε τὰ σκοινὰ καὶ τὸ πανί, καὶ δὲ Βάρκα τινάχτηκε σὰ θεριὸ λυτρωμένο ἀπὸ τὶς ἀλυσίδες του· τὰ ἔντια της τρέζανε καὶ ὑψωθήκανε διόρθωθα, ἀπάνου σ' ἔνα κῦμα, καὶ ἔσαντεσσανε σφεντούντοντας ἔναν κατακλυσμὸν ἀπὸ νερά, ποὺ τοὺς δάντισεν ἀπὸ τὴν κορφὴ ὡς τὰ πόδια.

— “Ελα . . .

Πρῶτος δὲ Βάγγος πήδησε μέσα καὶ ἀπλωσε τὰ γερά του προάτσα στὴν Ρηγούλα· ἔκεινη ἔπεσε σὰν κουρέλι, μέσον τὸν στήθεια, καὶ τώρα βαστάχτηκε ἀπὸ τὸ κορμί του νὰ μὴν πέσῃ ἀπὸ τὸ τράνταγμα.

··· Ανεβαίνανε καὶ κατεβαίνανε τὰ κύματα δίνοντας μιὰν ἀφραστὴν ἀπελπιστὴ στὴν ψυχή.

Τήνε ξάπλωσε χάμου, κοντά στὸ τιμόνι, καὶ ἀρπάξε τὰ κουπιά. Τὰ μαλλιά της ἀνασηκωμένα πέφτανε προστὰ στὰ μάτια της καὶ τὰ σκεπάζανε.

··· Υστερα ἀπὸ δυὸς-τρεῖς τιναγμούς, δὲ Βάρκα στὸ παρακρύνθηκε τὸν στεφαίρα, καὶ πῆρε τὸ δρόμο της κατὰ τὸ ἀνοιχτά.

Τὸ πανί δερνότανε ἀπὸ τὸ φυσομανητὸ καὶ ἔγερνε λοξά — τραβῶντας ὅλη τὴν βάρκα στὸ ἀριστερό πλευρό της.

··· Αχνός ἀπὸ σταλαμματίες φτερούγιζε στὸν ἀνεμο καὶ πιστίλιζε τὰ μοῦτρα τους μὲ τὴν ἀρμύρα του.

··· Η Ρηγούλα — συμμαζωμένη καὶ ἀμύλητη — μὲ τὴν ψυχὴ γιομισμένη τρόμο, βάσταγε τὴν ἀναπνοή της καὶ κύτταε, μακριά, τὰ λιγωστὰ φῶτα τοῦ χωριοῦ, ποὺ χανόντουσαν ἔνα-ἔνα στὸ δρόμο της καὶ τὸν ζερό.

··· Χυμάει γοργὰ δὲ Βάρκα κατὰ τὸ ἀνοιχτὸ τὸ πλέαρο, σὰ λιοντάρι, ποὺ τὰ σίδερα του δλα τὰ σπασε καὶ παίρνει ἀνάσαστα καὶ βιαστικὰ τὸ δρόμο πρὸς τὸ γειτονικό.

··· Κι ἀπὸ πίσω χάνονται δὲ παραλίες, καὶ τὰ φῶτα χάνονται, καὶ δὲ οὐδόσταση τὰ ἀφανίζει...

··· Κυττάζονται μέσον τὸ βαθὺ σκοτάδι καὶ χαμογελάνε.

··· Εκεῖνος κουράγιο παίρνει ἀπὸ τὸ χαμογέλοιο της καὶ διαρκεῖ τὸν σπητιοῦ της, ποὺ τραγούδαγε, τρίβοντας τὴν ὁραία γούνα της ἀπάνου στὴν ποδιά της τὴν ὁραία, ποὺ ἀκουμπισμένη σ' ἔνα πέροτα παραμιλητὸ καὶ ἀνακατωμένα σὲ τὸ μελανὸ προσίσθημα τῆς μοίρας — ἀνεβαίνανε δῶς τὸ λαμπό καὶ τὴν ἔλυνωνε.

··· Τώρα τὰ δινέρατα τοῦ σπητιοῦ της φτασμένα σὲ τὸν ποδιά της τὴν ὁραία γούνα μὲ τὸ πέλαστρο.

··· Θυμώτανε τὴν ἀσπρηγεία της καὶ τὸν τραγούδαγε, τρίβοντας τὴν ὁραία γούνα της ἀπάνου στὴν ποδιά της τὴν ὁραία, ποὺ ἀκουμπισμένη στὸ παραδύρι, κύτταε μακριά νὰ κάνονται δὲ η ψαρόβαρκες, μέσον τὸ σιγανὸ τὸ σύθαμπτο . . .

··· Κι ἡ φωτιά, ποὺ τριγοβόλαγε τὸ χειμῶνα στὸ τζάκι, δίχνοντας ἵσκιους βαθυκόκκινους καὶ δίνοντας μιὰ γλυκειὰ ζέστα στὴν καρδιά, καὶ μιὰν εὐφροσύνη παραδεισιακή.

··· Θυμώτανε τὴ μάννα της — τὴν καῦμένη τὴν γηρούλα — ποὺ πρωῖ-πρωῖ στὸ κρεββάτι της τρέχοντας τὴν ὁραία γούνα της ἀπάνου.

··· Πετάνε τώρα στὸ πλέαρο καὶ χροπηδάνε ἀπὸ τὸν τρελλὸ χρό τῶν κυμάτων τοῦ Ερωτα πουλιά μέσον τὰ χάρη τοῦ σκοταδιοῦ σφεντονισμένα.

··· Κι ἡ φουρτοῦνα δόσο πάσι καὶ δυναμώνει.

··· Κι ἡ Ρηγούλα ἀπὸ μέσα της κυττάζοντας πυγλὰ θεψιμοταρακαλάει:

··· Χριστέ μου Εσύ, βόηθα μας καὶ δλο τὸ ἀσημικό μου, καὶ τὰ μαλαματένια μου τὰ σκουλαρίκια, καὶ δι τὸ δικό μου έχω, στὸ κόνισμα Σου νὰν τὸ φέρω . . .

··· Μὰ ή φουρτοῦνα αὐτιὰ δὲν ἔχει, καὶ δὲ Χριστὸς εἶναι μακριά.

··· Βροντάει καὶ ἀστράφτει καὶ τὸ μπουμπουνητὸ ἀνακατώνεται μὲ τὸ βορρηγᾶ καὶ δλος δὲ οὐρανὸς καὶ διάλασσα δλη σκούπανται τὰ σκούπανται τὰ σπαδιές . . .

··· Γύρω τίποτα ή βαθύτατη νυχτιά.

··· Οὔτ' ἔνα λιμάνι, οὔτ' ἔνα ἀπόμακρο σημεῖο φωτερό.

··· Καὶ τὰ κύματα ἔρχοντανε καὶ οὐρλιάζανε σὰ μανιωμένα, καὶ ἀναμεταξύ τους δαγκωνόντουσαν, λὲς καὶ είχανε κάποιαν ἀκοίμητη ἔχτρα ἀπὸ χρόνια μέσον τὰ ὑγρὰ σπλάχνα τους, καὶ τώρα τὴν ξερούνσανε σὰ φειδία βαρειά καὶ ἀδιάλλαχη, μέσον τὸ ἀνέλπιδο βαθὺ σκοτάδι.

··· Καὶ τὰ κύματα ἔρχοντανε πότε μαῦρα — πίσσα — καὶ πελώρια, σὰ βοννά καὶ γροθοκοπούσανε τὰ πλευρὰ της βάρκας, μὲ μονγκρητὸ θεριού, ποὺ πέφτανε καὶ τὸ πέλαστρο.

··· Καὶ πελώρια παράτησε τὰ κουπιά της τὸ πέλαστρο.

··· Η φωτιά της τρέπεται πάρα πολύ πάρα, ποὺ πέφτανε στὸ πέλαστρο.

··· Μιὰ στιγμούλια παράτησε τὰ κουπιά της τὸ πέλαστρο.

··· Μιὰ στιγμούλια παράτησε τὰ κουπιά της τὸ πέλαστρο.

··· Η φωτιά της τρέπεται πάρα πολύ πάρα, ποὺ πέφτανε στὸ πέλαστρο.

··· Η φωτιά της τρέπεται πάρα πολύ πάρα, ποὺ πέφτανε στὸ πέλαστρο.

··· Η φωτιά της τρέπεται πάρα πολύ πάρα, ποὺ πέφτανε στὸ πέλαστρο.

··· Η φωτιά της τρέπεται πάρα πολύ πάρα, ποὺ πέφτανε στὸ πέλαστρο.

··· Η φωτιά της τρέπεται πάρα πο

μπεροντέ μὲ στριμμένα κρόσσα, κ' ἡ καμαρούλα της — ζεστή καὶ καλόσκιωτη — μὲ τὸ καντηλάκι πούφεγγε μπροστὰ ἀπῶνα καρυδένιο εἰκονοστάσι, καὶ τὰ κοπανέλλαι της διγμένα σὲ μιὰ γωνιά, μὲ τὶς γαλάζες, κίτρινες καὶ πράσινες καρφίτσες, ὅλα στὸ νοῦ της μέσα τὸν ἀλαφιασμένο τῷρα παίρνοντε μιὰν σημασίαν ὑπεράνθεως — ἀπόμακρης καὶ χαμένης — που ποτὲ πιὰ δὲ θὰ μποροῦσε νὰν τὰ χαρῆ.

Μιὰν ἀποθυμιὰ παράφορη σωτηρίας ἔπεσε στὴν ψυχὴ της, σὰν καυτερὸς σίφουνας.

Κι' ὁ ἀνεμος ἀνακάτωνε τὰ μαλλιά της καὶ τὰ δουσθούνια της γιόμιζε μὲ τὴν ὄρμη τῆς θάλασσας καὶ τύφλωνε τὰ μάτια μὲ κρυερὰ νερά.

Καὶ μιὰ φωνὴ ἀπελπισᾶς, ποὺ πιὰ δὲν κρατεῖται, ὑψώθηκε θαρραλέα ἀπὸ μέσα της.

— Βάγγο, πᾶμε πίσω...

ΣΚΙΤΣΟ ΡΕΜΒΡΑΝΤ

Δὲν τῆς ἀποκρίθηκε μὲ τὰ γερά του μπράτσα διλόγυμνα καὶ γδαρμένα ἀπὸ τὰ σκοινιά, ὁ Βάγγος, διλόρθος πέροντας τὰ κουπιὰ μὲ μιὰν ἀσύγκριτη ἀγωνία, μ' ἔνα λοχάνιασμα, ποὺ ἀνεβοκατέβαζε τὰ πλατεῖα στήθεια του κ' ἔφερον ἀφρὸς ὡς τὰ χεῖλια τοῦ, χαροπάλευε μὲ τὸ σκοτάδι καὶ μὲ τὴ φουρτοῦνα, σατανικὰ ὥραῖος...

Σατανικά!...

“Ω! μιὰ κρυάδα, ποὺ χύθηκε στὶς φλέβες τῆς Ρηγούλας! Καθὼς τὸν κύτταξε, ἔτσι ὑπέροχο μέσ' τὴ μανία καὶ τὸ φρένιασμα τῶν νερῶν, τῆς φάνηκε, πῶς ἦτανε καταποντισμένη σ' ἔνα σωματός κι' ἀρρωστον κόσμο καταχθόνιο, σὲ τριξύματα δοντιῶν καὶ σὲ μουγκρητὰ τῶν κολασμένων, καὶ πῶς ἐκεῖνος ἔωριζε τὴ μάνητα τοῦ πέλαγον μὲ λόγια μαθημένα σὲ μαγικὰ βιβλία, μέσα σὲ βαθεῖες σπηλιές...

Κ' ἔνα μίσος ὑπεράνθρωπο ἔσπαζε μέσα της γιὰ κείνονε, ἔνα μίσος τυφλὸς κι' ἀπεριόριστο, γιὰ τὸ «παιδὶ τοῦ Σατανᾶ», ποὺ τὴ γαλήνη της καὶ τῆς καρδιᾶς της τὴν ἀνάποινην ἥρθε γιὰ νὰ ταράξῃ καὶ τὴν ἔσερνε ἵσα, πρὸς τὸν θάνατο, ἀθώα καὶ παρθενικά, σὰν τὸ λουλούδι τοῦ κρίνου.

Κ' ἦτανε αὐτὸς ἐκεῖνος, ποὺ μὲ τὰ μάτια τὰ γιομάτα γοητεία καὶ δολιότη, ποὺ ἥρθε καὶ πῆρε τὴν ψυχὴ της γιὰ νὰν τὴν πάγι στὴ μαύρη κόλασι...

Κ' ἔνας τρελλὸς τρόμιος τῆς ἔσκιζε τὰ χεῖλια:

— Πᾶμε πίσω... πᾶμε πίσω...

Τώρα, ἡ τρικυμία εἶχε φουσκώσει γύρω τους οὔτε νησάκι, οὔτε φανάρι, οὔτε τίποτα.

Χαμένοι στὸ βαθύτατο κι' ἀδιαπέραστο σκοτάδι, σφεντονισμένοι ἀνάμεσ' ἀπὸ μαύρη θάλασσα κι' ἀπὸ μαύρον οὐρανό, κουφοὶ ἀπὸ τὰ κύματα καὶ τὸ βουνόσμα τὸ ἀγέρα, κιλούσανε σὰν καρυδόφλοουδες καὶ πότε ὑψωντούσαν μονομιᾶς καὶ καββαλικεύανε τὶς κορφὲς τῶν νερῶν, πότε βυθιζόντουσαν καὶ πάλε χανόντουσαν κάπου ἀπὸ βαθεῖα νερὰ παραλυμένοι καὶ μισοπέθαμμένοι...

Κ' ὑστερά ἡρθὸς ὁ Βάγγος κ' ἔπεσε στὸ πλαΐ της σὰν κουφάρι κι' διλογυμοὶ βγαίνανε ἀπὸ τὰ στήθεια του τὸ ἀντρίκια, διλογυμοὶ μωροῦ παιδιοῦ, ποὺ σκοτώνει ὁ τρόμος.

Κ' ὑστερά ἔνα ἀγκομαχητό, κ' ἔνα τράνταγμα φριχτό, ἔνα πέσιμο ἀπόνα κάπτου σ' ἔνα ἄλλο κάπτου, κ' ἔνα κολύμπημα σὲ κρύα νερά, καὶ φωνές, φωνές...

— Ρηγούλα μου... Ρηγούλα μου... Χάνουμαι... ***

Τὸ πρῶτο γλυκοχάραμπα φέγγει κατὰ τὸ λεβάντε — καὶ τὸ θαμπὸ τὸ ἀχνόφωτο φανερώνεται ἀνάμεσ' ἀπὸ βουρκωμένα, κιτρινωπά σύνεφα.

Η θάλασσα γαληνεμμένη — ὑστερὸς ἀπὸ τὴ μάνητα τοῦ μεσονυχτιοῦ, μυστικὰ γλύφει τὸ ἀκροβράχια καὶ τὰ καλοπιάνει, μήν πάει καὶ τὴν μαρτυρήσουνε γιὰ τὸ χτεσινὸ κακό της.

Βαρειά μυροδιὰ ἀπὸ σάπια φύνια, ποὺ τὸ πέλασο ἔρασε τὴ νύχτα ἀπά στὴν ἀμμουδιά, γιομίζει μὲ μιὰ πικράδα τὸν ἀγέρα.

Ἐνα μαῦρο πρᾶμμα — παίρνει πάλι τὸ δρόμο τοῦ σπητιοῦ.

Τὰ παράθυρα κατάκλειστα εἰνὸς ἀκόμα — γιατὸς οἱ φαράδες ἔσενυχτήσοντες καὶ βαρειοκοιμᾶνται τώρα.

Ξύλα πεταμένα καὶ κομμάτια ἀπὸ φαρόβαρκες στρώναντε τὸ γυαλό.

Περιπατῶντας στὶς μύτες τῶν ποδιῶν — τὸ μαῦρο πρᾶμμα σκίζει τὸν εὔημορος δρόμους καὶ τὰ σοκκάκια. Περιπατάει καὶ σκοντάφτει.

Φτάνει ὡς τὸ γέρο-Θύμιον τὴν πόρτα κι' ἀφουγκράζεται ἀπὸ τὴ βαθύτατη σιωπὴ ἔσθιαροει καὶ τραβάει τὸ πόμολο.

Τὰ σκαλοπάτια ἔνα-ἔνα τὸ ἀνεβαίνει καὶ κοντοτέκεται.

Στὸ κάθε τρίξιμο, σύμμαχώνεται καὶ χάνεται.

“Ετσι — προχωρῶντας σὰ χελῶνα καὶ σὰ γάτα — μπαίνει μέσ' τὸ μακρυνάρι κολλάει τὸ ἀντί στὴν πλαγιὴν τὴν κάμαρη κι' ἀφουγκράζεται ὁ γέρος μοναχὰ κομπάται, τυλιγμένος μέσ' τὴν κάππα του, κι' ἡ ἀνάσα του ἀνεβοκατέβαίνει ἥσυχα, σὰ μονότονο τραγούδι.

Καλοστρωμένο τὸ κρεββάτι καρτερεῖ, γιομάτο ζεστασά κι' ἀπαλοσύνη τὰ σεντόνια κάπου

ΣΚΙΤΣΟ ΡΕΜΒΡΑΝΤ

εἶναι πεταμένα ἀπὸ τὴ βιάση τῆς φρεγάλας. Βγάνει τὸ κόνισμα τῆς Παναγιᾶς καὶ τὸ φιλάσι.

Μιὰν ἀπολύτρωσι ἀπὸ τὸν κακὸν ἐφιάλτη καὶ τῆς σωτηρίας ἡ ἀφραστη ἀνακούφιση — ἀνεβαίνει ἀπὸ μέσα της καὶ τὶς φλέβες της ζεσταίνει...

«ΧΑΙΡΕ ΜΑΡΙΑ ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ»...

Τίποτα δὲ θυμᾶται, τίποτα δὲν ξέρει κι' οὐτε θέλει νὰν τὸ ξέρῃ.

Καὶ τὸ πουρονὸς — στὸ φῶς τοῦ ἥλιου — ποὺ ἡ μάννα της σιγανά μὲ τὶς παντούφλες ἀνοίξει τὴν πόρτα κι' ἥρθε μέσ' τὴν κάμαρη γιὰ νὰν τηνε ἔσπνήσῃ, βρήκε τὴ Ρηγούλα κάπου ἀπὸ τὸ πάπλωμα ἔσκαρδισμένη ἀπὸ τὰ γέλοια, κι' διλόγυμη, μὲ τὰ μάτια ἀπλανά καὶ πολὺ ἀνοιχτά — σὰν διλανοίχτα λουλούδια νυχτολούσιοιδα.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΔΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Ἡ α σᾶς πῶ μιὰ ἴστορία, τόσο ἀληθινή σὰν τὴν ἡμέρα, τόσο γλυκεὶα σὰν τὴν καλοκαι- εινὴ νύχτα. Ἀκοῦστε την.

Μιὰ φορά, στὴν ὅχθη ἐνὸς ποταμοῦ ἔγγριζε ἔνας μύλος· μὰ τὶ καλὸς μύλος ἦταν ἔκεινος, τί ἀγαθὸς ἄνθρωπος δὲ ἀφεντικὸς του, τί ὁμορφὴ γυναικα ἡ μιλωνοῦ του, τὶ παχουλὸς καὶ κόκκινος παδάκι τους, πὸν κυλιόταν μᾶζη μὲ τὰ μο- σχαράκια στὸ χορτάρι.

Γεμάτα ἥροντο κάθε μέρα τὰ σακκιὰ μὲ τὸ σιτάρι καὶ δὲ μύλος τὰλεθε γλήγορα, γλήγορα, γιὰ νὰ προφθάσῃ δσοὺς εἰχαν τὴν ἀνάγκην του, γιὰ νὰ δώσῃ δσο πιὸ πολλὰ χρήματα μποροῦσε στὸ ἀφεντικά του. Καὶ τὸ ἀφεντικά του ζοῦσαν ἥσυχα καὶ ἔνοιαστα σὲ αὐτόν.

“Υστερὸς ἀπὸ κάμποσο καιρὸς θάσαν τέσσαρα χρόνια περασμένα ἀπὸ τότε, πὸν πρωτογύριος δὲ μύλος, — στὴν καμπῆ τοῦ ποταμοῦ ἐκτίσθηκε ἔνα σπίτι.

Δὲν ἦταν μεγάλο, δὲν ἦταν θεόφατο καὶ ὑπέρ- λαμπρὸ παλάτι, μόν’ εἶχε δυὸς πατώματα μὲ μεγάλα ἀνοικτὰ παράθυρα καὶ μιὰ πλατειὰ πλακόστρωτη ταράτσα, πὸν τὶς καλοκαιρινὲς νύχτες οἱ νοικουραῖοι ἔστρωνταν ἐκεῖ τὸ τρα- πέζι τους καὶ ἔτρωγαν.

Κι’ ἦσαν εὐγενικοί, πολὺ εὐγενικοὶ οἱ νοικο- κυραῖοι του αὐτοῦ. “Ἐλεγαν — πῶς δὲ γέρος ἦταν ἄλλοτε ἀξιωματικὸς παρασημοφορημένος μάλι- στα, δτὶ τὸ κορίτσι ἦταν ἔτσι καλὸς καὶ κατα- δεκτικὸς γιατὶ ἔμοιαζε στὴν μακαρίτισσα τὴν μητέρα του, καὶ πῶς δὲ γυνὶς — ἔνα παιδί — μὰ τὶ παιδὶ — ἀξίζε καὶ βασιλοπούλα νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν ἔμορφιά του.

Μὰ μήπως ἦταν μόνο αὐτό;

Ἐκεῖνος καβαλλίκευε τὸ ἄλογό του, καὶ τὸν ἔβλεπες νὰ φεύγῃ ἀστραπὴ στὰ πράσινα λειβά- δια πηδῶντας μὲ μιᾶς τὰ χανδάκια καὶ δτὶ ἄλλο βρισκότανε μπροστά του. “Ἀλλη φορὰ πάλι, ἔπειν τὸ δίκαννό του ἀπὸ τὸν τοῦχο, τὸ κρέμαγε στὴν πλάτη, σφύριζε στὸ σκυλί του... καὶ ἔξω.

Στὸ ἥλιοβασίλεμμα γύριζε πίσω μὲ τὴν τσάντα γεμάτη κυνῆγη.

Ο τόπος ὅλος ἦταν δικός του, ὅλη τὴν ἡμέρα γύριζε καὶ στὸ γύρισμά του αὐτὸς ἐπέρναγε καὶ δτὶ τὸν μύλο τῆς ὥραίας μιλωνοῦς, τὶς πρώ- τες φορὲς γιατὶ τῶφερνε δὲ δρόμος, τὶς κατόπιν διως ἐπὶ τοῦτο.

Καὶ στὴν γυναικα τοῦ μιλωνᾶ ἐκτύπησε δὲ νέος καβαλλάρης τί ψήλος καὶ λεπτὸς πὸν ἦταν, πόσο γυάλιζαν τὰ μαῦρα του μαλλιά στὸν ἥλιο, τὶ ἀσπρὸ πούταν τὸ πρόσωπό του — φυσικά

κι’ ὅχι ἀπὸ τὸ ἀλεῦρι, τὶ μακρυιά σὰν σαΐτες τὰ δάκτυλά του, πὸν κρατοῦσαν τὰ γκέμια. Κι’ δταν τὸν ἔβλεπε μακριά, πολὺ μακριά, μέσ’ τὸν κάμπο νὰ ἔπειροβάλῃ σὰν μαῦρο σημαδάκι, ἔβγαινε στὸ παράθυρο περιμένοντάς τον νὰ περάσῃ, χωρὶς νὰ ἔσυρῃ καὶ ἀντὴ γιατί.

Πολὺ συχνὰ τῆς ἔρχόταν στὸν νοῦ της, κι’ δταν κάποια μέρα κατέβηκε στὸ ποτάμι νὰ γεμίσῃ τὴν στάμνα τῆς νερό, τὸν εἶδε νὰ στέκεται μπρο- στὰ της καὶ νὰ τῆς ζητάῃ εὐγενικά, θέλεις γιατὶ δίψαγε στὸ ἀλήθεια, θέλεις γιατὶ γύρευε κού- βεντα, νὰ τοῦ δώσῃ λίγο νὰ πῆ. Ἀμέσως τοῦ γέμισε ἔκεινη ἔνα μικρὸ τενεκεδάκι, κι’ δταν ὁ νέος ἔσβυσε τὴν δύψα του, τῆς ἔδωσε μᾶζη μὲ τῆς εὐχαριστίες του καὶ δυὸ πουλάκια, ἀπὸ κείνα πούχε σκοτώσει.

Ποτέ της δὲν ἔφαγε δὲ μιλωνοῦ μὲ περισσό- τερο δρεξεὶ παρὰ κείνο τὸ βράδυ, σὰν ἔψησε καὶ ἔφερε στὸ τραπέζι τὰ δυὸ πουλάκια. Μὰ δὲν δραστικὸς δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ δουλεύῃ ἥσυ- χος ἡ γυναικα του, τοῦ ἔφερνε δσο δὲ ἡ ἡμέρες περνοῦσαν καὶ πιὸ μεγάλη ἀνησυχία. “Οχι πῶς ἔπανε τίποτε κακὸ δὲ ὑστερισμένη, μὰ δὲ μιλω- νᾶς ἔβλεπε πῶς δὲν ἦταν πιὰ χαροπή σὰν καὶ πρῶτα, πῶς δὲν μποροῦσε σὰν ἄλλοτε νὰ δου- λέψῃ, πῶς ὡρα μὲ τὴν ὧδα ἔρρεβε. Κι’ δὲ κακο- μοίρης δὲν ἤξενρε τὶ νὰ κάνῃ τὴν ἀγαποῦσε τὴν γυναικα του, χανότανε γιὰ αὐτήν, κάποιο σκουλήκι τὴν τρώει — ἔλεγε δουλεύοντας — καὶ πρέπει νὰ φέρω τὸν γιατρὸ νὰ τὴν δῆ. Ἀλλ’ ἔκεινη δὲν ἤθελε ν’ ἀκούσῃ τίποτε ἀπὸ αὐτά. Τοῦ εἶπε πῶς δὲ πολλὴ ζέστη τὴν ἔπανε ἔτσι — γιατὶ τὸ καλοκαϊδι εἶχε μπῆ πιὰ γιὰ καλὰ — καὶ πῶς μὲ τὴν πρῶτη ψυχρίτσα δὰ γινότανε πάλι ἡ ἴδια. Κι’ δὲ μιλωνᾶς ἔπεισθη ἐπείσθη καὶ ἥσυ- χος. Ναὶ ἥσυχασε τὸσο πολύ, πὸν δταν κατὰ τὸν Αὔγουστο θάρχόταν ἡ ἡμέρα πούχε ἐπὶ τὰ χρόνια παντερμένος, ἐσκέφθηκε νὰ κάνῃ τρα- πέζι σὲ κάμποσους φίλους του καὶ νὰ χαρίσῃ στὴν γυναικα του... τί νὰ τῆς χαρίσῃ; “Α! τὸ ηὔρες ἔνα ὠραῖο φόρεμα πούχε αὐτὴ καπότε ζηλέψει στὴν χώρα.

Γιὰ νὰ γίνουν μάλιστα δλες ἡ ἐτοιμασίες καλές, σηκώθηκε τὴν παραμονὴ καὶ ἐπῆγε στὴν πόλι χαράματα τὴν ἄλλη μέρα δὰ βρισκότανε σπίτι του. Καὶ ἔφρυγε.

Ἡ γυναικα τοῦ ἔμεινε μόνη. Κάποια ὡρα ἔβγηκε στὸ παράθυρο τὴν ἴδια στιγμὴ — λέσ καὶ πῶς τῶχε νοιώσει — περνοῦσε ἀπὸ κάτω καβάλλα δὲ νέος μὲ τὴν ἀγκαλιά του γεμάτη λου- λούδια τοῦ ἀγροῦ. Ἐκυττάχθησαν δὲνας χαμο-

γέλασε στὸν ἄλλον, τὸ ἄλογο ἔκανε νὰ σιμώσῃ στὸ παραθύρο, ἐκεῖνος πέρνει ἔνα ἀπὸ τὰ λου- λούδια καὶ τῆς τὸ πετάει.

Ἡ μιλωνοῦ γεμάτη τρόμο μὴν τῆς ἔσφυγῃ τὸ ἄνθρος, πετιέται μὲ δόμη ἔξω, καὶ τὸ σῶμα τῆς σὰν τόπι χτυπάει στὶς μυτερὲς πέτρες τῆς

αὐλῆς. Ἀπὸ παντοῦ ἔτρεξαν νὰ τὴν σηκώσουν, κι’ δταν πιὰ τὴν ἐπῆραν κατασκοτωμένη, δὲνδραῖος καβαλλάρης — πὲ ὡς τὴν ὥρα φαινόταν ἀσυγκίνητος, ἔσκυψε κατάχλωμος καὶ πῆρε ἀπὸ χάμιο κάποιο ἄδολο λουλούδι τοῦ ἀγροῦ, πούχε βαφῆ στὸ αἷμα.

[Μετάφρασις ΡΑΧΗΛ] ΒΥΛΛΕΜ ΒΑΝ ΣΚΕΡΝΕΣ

ΡΥΘΜΟΙ

I

Τὰ στάχυα ἀνεμισάλευτα θροοῦν στὸν κάμπο, καὶ πυκνὸ Βούνζει γύρω, στὴ γλυκεὶα κυψέλη, τὸ μελίσσι, Ἀντιλαλεῖ κάθε σπηλιά, καὶ ἀργοκουνγάει, στὸ βραδεινὸ Θαμπόφωτο, τὴν θλιβερὴ κορφὴ τὸ κυπαρίσσι.

Κι’ ἀκόμα σὰν τρελλὰ γυνοῦν τοῦ μύλου τὰ πλατειὰ φτερά, Μονάχο οἱ κύκνοι τὸ λαιμὸ τὸν κάτασπρον ὑψώνουν, Κι’ ἀτάραχοι ὀνειρεύονται στῆς λίμνης τὰ βαθειὰ νερά, Ποὺ τὸ ἀγγιξεν δὲ ἵσκιος μοὺ καὶ ἀρχίζουν νὰ θολώνουν.

II

Ἐχουμε, ἀνέγγιχτε οὐρανέ, τῆς ἴδιες λύπες καὶ χαρές, Σάν καθρεφτίζεις στὰ νερὰ τῆς ωμοδρφιᾶς τὸ θάμμα, Ἡ τὸ ἀστρα, ἡ τὸ φεγγάρι σου τὸ ολάργυρο, κι’ δσες φορες Δέρνεις τὴν χλόη μὲ τὸ ἀργὸ κουραστικό σου κλάμμα.

Σὰν στὴν γαλήνιαν ὄψι σου περνοῦν οἱ πρόσκαιροι θυμοί, Κι’ δταν ἀκόμα σύγνεφα μολὰ στέλνει ἡ μοῖρα, Καὶ γέροντες τόσο σκυθρωπὸς καὶ ἀμφίβολος γιὰ μιὰ στιγμή, Ός νὰ ξεσπάσῃ ἀκόρατη τοῦ πόνου σου ἡ πλημμύρα.

III

Γιὰ τοὺς ἀγαπημένους μας τοῦ κάκου, σήμαντρο, θρηνεῖς, Κι’ ἀνθίζει ἡ χλόη ἀνώφελα σὲ τάφους ἔχασμένους, Τῆς ἀγωνίας ἡ κραυγὴ χάνεται, κι’ ἀδικα πονεῖς.

Καρδιά μου τοὺς θλιμμένους.

Κι’ ἀδικα κλαῖτε, δὲ ἀφυλλα κλαδιὰ τῶν δέντρων, στὴ βαθειὰ Κι’ ἀναστροη νύχτα, δταν σκληρὰ τὸν ἀνέμου ἡ δργὴ σᾶς δέρνει, Κι’ ἀνώφελα στενάζουμε, δταν ἐπάνω μας βαρειά.

Μιὰ τέτοια μοῖρα γέρνει.

ΜΑΡΗ-ΚΛΑΙΡ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Οι καινούριοι νοικοκύρηδες ήλθαν τήν άλλη μέρα. Οι έργατες και ή ίππηρέτρια έφθασαν τό πρωΐ καὶ δταν οι κύριοι, τό βράδυ, μπήκαν στό σπίτι, έγω ήξερα τό όνομά τους: κύριος καὶ κυρία Ἀλφόνσου.

Ο κ. Τιράντης έμεινε δύο ήμέρες στήν Παληόπολη καὶ έφυγε θυμίζοντάς μου πώς κυρία μου ήταν ή νύφη του καὶ πώς δὲν θὰ έργαζόμουνα πιὰ ξέω ἀπό τό σπίτι.

Ἄμεσως, τήν πρώτη έβδομάδα, ή κυρία Ἀλφόνσου ὥρισε τήν κάμαρα τοῦ Εὐγένιου γιὰ τὸ ἀσπρόδυνχα καὶ μὲ κάθισε μπρὸς σ' ἔνα μεγάλο τραπέζι γεμάτο ἀπό διάφορα κομμάτια λινό, ποὺ έπρεπε νὰ τὰ φάψω.

Ἐκάθιζε πάντα στό πλάι μου κάνοντας νταντέλα: περνοῦσαν ήμέρες δλόκληρες χωρὶς λέξι νὰ μοῦ εἰπῆ.

Κάποτε μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὶς ντουλάπες τῆς μητέρας της, ποὺ ήταν γεμάτες ἀσπρόδυνχα.

Ἡ φωνή της μόλις ἀκούστανε, καὶ τὰ χεῖλη της μόλις κινοῦσαν, δταν μιλοῦσε.

Ο κ. Τιράντης ἐδειχνε πολλὴν ἀγάπη στή νύφη του. Κάθε φορά, ποὺ έρχότανε, ρωτοῦσε τί πιθυμοῦσε.

Δὲν ήθελε τίποτε ἀλλο, παρὰ ἀσπρόδυνχα. Κ' ἐκεῖνος, φεύγοντας, υποσχότανε νὰ τῆς ἀγοράσῃ.

Τὸν κ. Ἀλφόνσο τὸν βλέπαμε, σχεδὸν μόνον στὶς ὡρες τοῦ τραπεζιοῦ. Ποὺ θὰ δυσκολευόμουν νὰ εἰπῶ πώς περνοῦσε τὸν καιρό του.

Τὸ πρόσωπό του μοῦ θύμιζε τήν ήγουμένη. Ήταν, δπως ἐκείνη, κίτρινος, καὶ τὰ μάτια του γυάλιζαν σὰν τὰ δικά της: λές καὶ εἶχε μέσα του κάποια φωτιά, ποὺ μποροῦσε νὰ τὸν κάψῃ σὲ κάθε στιγμή.

Ήταν ποὺ θρήσκος, καὶ κάθε Κυριακὴ ἐπίγαιανε μὲ τὴν κυρία Ἀλφόνσου στὴ λειτουργιά, στὸ χωριό, ποὺ κατοικοῦσε δ. κ. Τιράντης.

Στήν ἀρχὴ θέλησαν νὰ μὲ πάρουν μαζὶ στὸ ἀμάξι τους έγω ἀρνήθηκα: προτιμοῦσα νὰ πάω στὸ Ἀγιον-Όρος, δπου ήλπιζα νὰ ἀπαντήσω τὴν Παυλίνα ή τὸν Εὐγένιο.

Καμιὰ φορά έρχότανε μαζί μου κανένας έργατης, μὰ τὶς περισσότερες φορὲς ἐτήγγαινα μόνη ἀπό σὰν πλαύνδο δρόμο, ποὺ πιὸ κοντινό.

Ήταν σὰν δρόμος ἀνώμαλος καὶ γεμάτος

* Η ἀρχὴ ἀπό τὰς 15 Δεκεμβρίου 1910.

πέτρες, ποὺ ἀνέβαινε τὸ βουναλάκι, ἀνάμεσα ἀπὸ σπάρτα.

Στὸ πιὸ ψηλὸ μέρος σταματοῦσα μπρὸς στὸ σπίτι τοῦ Γιάννη τὸν Κόκκινο.

Ήταν σὰν σπίτι χαμηλὸ καὶ βαθύ οἱ τοῖχοι ήταν μαῦροι σὰν τὰ καλάμια, ποὺ τὸ σκέπαζαν μποροῦσες νὰ περάσῃς χωρὶς νὰ τὸ κυτάζῃς τόσο ψηλὰ ήταν τὰ σπάρτα, ποὺ τὸ τριγύριζαν.

Εμπαίνα μέσα νὰ καλημερίσω τὸν Γιάννη τὸν Κόκκινο, ποὺ τὸν γνώριζα ἀπὸ τότε, ποὺ έφθασα στὴν Παληόπολη.

Ήταν πάντα στὴν ἐργασία τοῦ κύριου Σιλβαίν, ποὺ ποὺ τὸν ἐκτιμοῦσε. Ο Εὐγένιος ἐλεγε πώς ήταν ίκανὸς γιὰ κάθε δουλειὰ καὶ πώς καθετὶ ποὺ έκανε, ήταν καλὰ καμωμένο.

Τώρα δ. κ. Ἀλφόνσος δὲν τὸν ήθελε. Λογάριαζε νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπιτάκι τοῦ λόφου. Ο Γιάννης δ. Κόκκινος ήταν ποὺ ποὺ λυπημένος καὶ δλοένα αὐτὸ συλλογίζοτανε.

Οταν τελείωνε ἡ λειτουργιά, γύριζα πίσω ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο. Τὰ παιδιὰ τοῦ Γιάννη μὲ τριγύριζαν νὰ τὸν δώσω τὸ ἀντίδερο. Ήταν ἔξη, καὶ τὸ μεγαλύτερο δὲν ήταν ἀκόμα δώδεκα χρόνων. Τὸ ἀντίδερο μοὺ δὲν ήταν περισσότερο ἀπὸ μιὰ μπούκια τὸ ἔδινα λοιπὸν στὴ γυναῖκα τοῦ Γιάννη καὶ αὐτὴ τὸ μοιραζε σὲ ξέη.

Στὸ μεταξύ, δ. Γιάννης δ. Κόκκινος μοῦ ἔφερνε σὰν σκαμνὶ μπρὸς στὴ φωτιά καὶ καθότανε κι' αὐτὸς σ' ἔνα στρογγυλεμένο κοριό, ποὺ τὸν κυλοῦσε μὲ τὸ πόδι του ὡς τὸ τζάκι. Ή γυναῖκα του μάζευε τὸ ἀποκαΐδια μὲ τὴ βαρειά μασία καὶ τᾶρφιζε πάλι στὴ φωτιά. Στὴν πατσαρόλα ἔβραζαν μεγάλες κίτρινες πατάτες.

Απὸ τὴν πρώτη Κυριακὴ δ. Γιάννης δ. Κόκκινος μοῦ εἶπε:

— Είμαι κι' ἔγω σὰν ἀποπαίδι.

Καὶ σιγὰ σιγὰ μοῦ διηγήθηκε πώς δώδεκα χρόνων τὸν ἔβαλαν στὸν ξυλοκόπου, ποὺ κατοικοῦσε αὐτὸ τὸ ἴδιο σπίτι. Γλήγορα εἶχε μάθει νὰ σκαρφαλώνῃ ὡς στὴν κορυφὴ τῶν δένδρων γιὰ νὰ περάσῃ τὸ σκοινί, ποὺ θὰ τὰ έκανε νὰ καμηλώσουν.

Επειτα, δταν τελείωνε ἡ ήμέρα, γύριζε πίσω φορτωμένος μὲ ίκλα καὶ πήγαινε γλήγορα στὸ σπίτι, δπου εῦρισκε τὴ μικρὴ κόρη τοῦ ξυλοκόπου, ποὺ έτοιμαζε τὴ σοῦπα.

Είχαν τὴν ἴδια ήλικία καὶ γλήγορα γίνηκαν καλοὶ φίλοι.

Ἐνα βράδυ, Χριστούγεννα, ήρθε η ἀδικη ὥρα. Ο γέρο-ξυλοκόπος, ποὺ νόμιζε τὰ παιδιὰ

ἀποκοιμισμένα, πῆγε στὴν ἐκκλησιά. Εκεῖνα στηρώθηκαν εὐθύς, ποὺ ἐφυγε. Ήθελαν νὰ τὸν ξαφνίσουν, δταν θὰ γύριζε πίσω, καὶ ήταν τόσο χαρούμενα.

Τὸ μικροῦλα ἐψήνε κάστανα καὶ ἔβανε στὸ τραπέζι τὸ βάζο μὲ τὸ μέλι καὶ τὸ κρασί. Τὴν ἴδια στιγμὴ δ. Γιάννης δ. Κόκκινος ἀναβε τὴ φωτιὰ μὲ κάτι χονδρὰ κούτσουρα.

Πέρασε ἀρκετὴ ὥρα. Τὰ κάστανα φήμηκαν, καὶ δ. ξυλοκόπος ἀργόυσε νὰ ὅθη. Τὰ παιδιὰ κάθισαν καταγῆς μπροστὰ στὴ φωτιὰ νὰ ζεσταίνονται, καὶ ἔτσι, ἀκούμπωντας τὸ ἔνα πάνω στὸ ἄλλο, ἀποκοιμήθηκαν.

Ο Γιάννης έγινε πάνω τὶς φωνὲς τῆς μηρούλας. Δὲν κατάλαβε στὴν ἀρχὴ γιατὶ σήκωνε τὰ χέρια της ψηλὰ μπροστὰ στὴ φλόγα.

Τὴ στιγμὴ, ποὺ πετάχτηκε πάνω γιὰ νὰ φύγῃ, τὴν εἶδε, ποὺ καιότανε.

Τὸ μικροῦλα ἀνοίξε τὴ θύρα τοῦ περιβολοῦ, καὶ τὰ δέντρα φωτίζοντανε στὸ πέρασμά της.

Τότε τὴν ἀσπαξε δ. Γιάννης καὶ τὴν ἔρωτες στὴ χαρούζα.

Ἐσβυσε μονομιᾶς ἡ φωτιά, μὰ δταν έκανε δ. Γιάννης νὰ τὴν τραβήῃ ξέω ἀπὸ τὸ νερό, ήταν τόσο βαρειά, ποὺ τὸν φάνηκε πώς ήταν πεθαμένη. Ήταν τέλεια ἀκίνητη καὶ δυσκολεύτηκε ποὺ νὰ τὴν βγάλῃ ἀπὸ τὸ νερό. Επειτα τὴν πῆρε στὸ σπίτι, σὰν νὰ ήταν δεμάτι ίκλα.

Τὰ χοντρὰ κούτσουρα είχαν κωνέψει· ξένα μονάχα, τὸ πιὸ χοντρὸ ἀπὸ δλα, ποὺ ήταν ίγρο, ἔκαπνιζε ἀκόμα καὶ πετοῦσε σπίθες.

Τὸ πρόσωπο τῆς μικρούλας ήταν μελανὸ καὶ τὸ μισογυμνωμένο σῶμα είχε μεγάλες κόκκινες βούλες.

Ήταν γιὰ μῆνες δλόκληρος ἀρρωστη. Καὶ δταν γιατρεύτηκε, εἶδαν πώς είχε μείνει βουβή.

Ακούε ποὺ ποὺ καλά καὶ γελοῦσε δπως δλοὶ μὰ δὲν μποροῦσε οὔτε λέξι νὰ προφέρῃ.

Οσο μού διηγότανε δ. Γιάννης δ. Κόκκινος, ή γυναῖκα του τὸν κύταζε κουνῶντας τὰ μάτια, σὰν νὰ διάβαζε κανένα βιβλίο.

Τὸ πρόσωπο τῆς είχε βαθειά σημάδια ἀπὸ τὸ κάψιμο, μὰ γλήγορα τὰ συνήθιζες, καὶ πρόσεχες μονάχα τὸ στόμα μὲ τὰ ἀσπρὰ δόντια καὶ τὰ μάτια της τὰ λίγο ἀνήσυχα. Τὰ παιδιὰ της καλοῦσε μὲ μιὰ μακρούλα κραυγή, κι' ἐκεῖνα ἔτρεχαν καὶ καταλάβαιναν δτι τὸν ήλιος έλεγε μὲ σχήματα.

Ημουν κι' ἔγω ποὺ ποὺ λυπημένη, ποὺ ἐπρεπε νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ σπιτάκι τους.

Ήταν οι ίντεροι φίλοι, ποὺ μοῦ ἀπόμεναν. Μοῦ ήρθε η ἰδέα νὰ μιλήσω στὴν κυρία μου, μήπως ἔπειθε τὸν ἀνδρα καὶ τὸν ιστορία.

Οι ξυλοκόποι, ποὺ ήρθαν νὰ τὸ κόψουν, εἶπαν πώς δὲν ήταν εύκολο. Ήταν κίνδυνος μὲ τὸ πέσιμο του νὰ παρασύρῃ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ.

Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς συζητήσεις, ἀποφάσισαν νὰ τὸ δέσουν μὲ χονδρὰ σκοινιά, ποὺ θὰ

Ο κ. Ἀλφόνσος δὲν ήθελε πρόβατα: ἔλεγε πῶς θὰ ὅγροςες ὅγροτικές μηχανές, πῶς θὰ ἔκαψε τὰ ἔλατα καὶ πῶς θὰ καθάριζε τὸ λόφο. Στὰ κατώγια θὰ ἔβαναν τὶς μηχανές καὶ τὸ σπίτι του λόφου θὰ γινότανε ἀποδήμη.

Δὲν ήξέρω, ἀντὶ πρόσεχε η κυρία μου. Ήταν βυθισμένη στὴ νταντέλλα της.

Εύθυνς, ποὺ ἐφυγανοὶ διόδος, πῆρα θάρρος καὶ μίλησα γιὰ τὸν Γιάννη τὸν Κόκκινο.

Είπα πόσον χρήσιμος ήταν στὸν κόκκινο. Είπα πόσο λυπότανε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι αὐτό, ποὺ τὸ κατοικοῦσε τόσα χρόνια. Καὶ δταν σταμάτησα, ἀνήσυχη γιὰ τὴν ἀπάντηση, ποὺ θὰ έπαιρνα, ή κυρία Ἀλφόνσου σταμάτησε τὸ πλέξιμο καὶ εἶπε:

— Μοῦ φαίνεται πὼς έκανα λάθος μιὰ βελονιά.

Εμέτρησε δεκαεννέα καὶ εἶπε:

— Τί μπελᾶς! πρέπει νὰ ξυλώσω δλόκληρη τὴ σειρά.

Οταν τὰ διηγήθηκα στὸ Γιάννη τὸν Κόκκινο, θύμωσε καὶ ἔρωτες τὴ γροθιά του πρὸς τὴν Παληόπολη. Μὰ ή γυναῖκα του τοῦ έπιασε τὸν διόδο της κατάλαβε.

Στὰ τέλη Ιανουαρίου δ. Γιάννης δ. Κόκκινος έφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι του λόφου, καὶ ἔνοιωσα μέσα μου μιὰ λύπη βαθειά.

Τώρα δὲν είχα πιὰ φίλους.

Δὲν ήταν πιὰ τὸ κτῆμα, ποὺ γνώριζα. Ολοι οἱ ἄλλοι βρισκότανε καλά, κι' ἔγω ήμουν ή νεοφερμένη. Ή οπηρέτρια μὲ κύταζε ψοπτα, καὶ οἱ ἀρχαίτες δὲν μοῦ πολυμιλοῦσαν.

Τὴν οπηρέτρια τὴν ἐλεγαν Ἀντέλα. Ολημερίς μουριούριζε. Βροντοῦσαν τὰ ξυλένια της πέδιλα. Ακόμα κι' ἀπάνω στὴ φάσια έκαναν θόρυβο. Στὸ τραπέζι, στεκότανε δρόμια νὰ φάῃ καὶ ἀπαντοῦσε στὸν κυρίους της πρόστιχα.

Ο κ. Ἀλφόνσος είχε καλάσει τὸ πεζοῦλη τῆς πόρτας καὶ πύτεψε στὴ θέση τοῦ μικρὰ δενδράκια, ποὺ τὰ τριγύριζε μὲ σύρμα.

Είχε ξεριζώσει καὶ τὴν παληὰ φτελιά, δποὺ δικούκος ἔρχότανε καὶ τραγουδοῦσε τὶς νύχτες τοῦ καλοκαιριοῦ.

Θὰ είχε περάσει πολὺς καιρός, ποὺ δὲν έριχνε πιὰ σκιά, τὸ γέροικο δέντρο. Ψηλὰ μονάχα τὸν ἀπόμεναν μερικὰ φύλλα, ποὺ φαινότανε σὸν κεφάλι, ποὺ έσκυψε νὰ ἀκούσῃ τὶς έλεγαν οἱ ἀνθρώποι.

Οι ξυλοκόποι, ποὺ ήρθαν νὰ τὸ κόψουν, εἶπαν πώς δὲν ήταν εύκολο. Ήταν κίνδυνος μὲ τὸ πέσιμο του νὰ παρασύρῃ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ.

Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς συζητήσεις, ἀποφάσισαν νὰ τὸ δέσουν μὲ χονδρὰ σκοινιά, ποὺ θὰ

τὸ λύγιζαν πρὸς τὰ ἔξω καὶ θὰ ἔπεφτε ἐτοί πάνω στὴν κοπριά.

Χρειάσθηκαν δύο ἀνθρώποι ὅλη τὴν ἡμέρα νὰ δουλέψουν, καὶ τὴ στιγμή, ποὺ νόμιζαν πῶς θὰ λύγιζε, λύθηκε τὸ ἔνα σκοινὶ καὶ τὸ γέρικο δέντρο ἔσαναστηλάθηκε καὶ πλάγιασε στὴ στέγη. Πῆρε μαζὶ του τὴν καμινάδα καὶ πολλὰ κεραμίδια, χάλασε τὸ σουβᾶ τοῦ τοίχου καὶ ἔπεσε στὴν πόρτα: οὕτε ἔνα του κλωνάρι δὲν ἄγγιξε τὴν κοπριά.

Ο κ. Ἀλφόνσος θύμωσε πολύ. Ἄρπαξε τὸ παλτᾶ ἑνὸς ξυλούπου καὶ χτύπησε τὸ δέντρο μὲ τόση δρμή, δποὺ ἔνα κομάτι ἀπὸ τὸ φλοιό πήδηξε στὸ παράθυρο καὶ ἔσπασε ἔνα γυαλί.

Ἡ κυρία Ἀλφόνσον, δταν εἶδε τὰ γυαλιά, ποὺ ἔπεσαν ἀπάνω μου, σηκώθηκε βιαστικὴ καὶ φοβισμένη, ἔκυταξε προσεχτικὰ τὸ τραπέζομάντηλο, ποὺ κεντοῦσα.

Δὲν εἶδε ὅμως πῶς σκούπιζα μὲ τὸ μαντήλι τὸ πρόσωπό μου, ποὺ εἶχε κοπῆ ἀπὸ ἔνα κομματάκι γυαλί.

Φοβήθηκε τόσο γιὰ τὰ ἀσπρόρουχα, ποὺ ἦταν ἔκει στιβασμένα τὸ ἔνα πάνω στὸ ἄλλο, ποὺ τὴν ἄλλη μέρα μὲ πῆρε στὶς μητέρας της νὰ μοῦ δείξῃ πῶς νὰ τὰ τοποθετήσω στὶς ντουλάπες.

Τὴ μετέρα της τὴν ἔλεγαν κυρία Ντελούν· Μὰ δταν οἱ ἐργάτες μιλοῦσαν γι' αὐτήν, ἔλεγαν πάντα εἰρωνικὰ «ἡ πνροδέσποινα».

Μόνο μιὰ φορὰ εἶχε ἔρθη στὴν Παληόπολη.

Μὲ πλησίασε καὶ μὲ κύταξε ἀπὸ πολὺ κοντά, μισοκλείνοντας τὰ μάτια. Ἡταν ψιλὴ καὶ περπατοῦσε σκυφτά, σὰν νὰ γύρευε κάτι χάμω. Κατοικοῦσε στὸ μεγάλο κτῆμα.

Ἡ κυρία Ἀλφόνσον πῆρε ἔνα μονοπάτι, ποὺ πήγαινε ἵσια μαζὶ μὲ τὸ ποταμάκι.

Ἡταν τέλη Μαρτίου, καὶ τὰ λειβάδια ἦταν δόλανθα.

Ἡ κυρία Ἀλφόνσον ἀκολούθησε ἵσια τὸ μονοπάτι, μὰ ἔγῳ ἴμουν χαρούμενη νὰ περπατῶ πάνω στὸ μαλακὸ χορτάρι.

Φθάσαμε, σὲ λίγο, κοντὰ στὸ δάσος, δποὺ δλύκος μοῦ εἶχε ἀρπάξει ἔνα πρόβατο.

Μοῦ ἔμενε ἀκόμα ἔνας κυριφός φόβος· καὶ δταν ἀφήσαμε τὸ μονοπάτι τοῦ ποταμοῦ καὶ πήραμε τὸν δρόμο, ποὺ περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὸ δάσος, ἔνοιωσα ἀληθινὴ τρομάρα.

Ο δρόμος ἦταν πλατύς καὶ περνοῦσαν συχνὰ διμάξια, γιατὶ ἦταν βαθειὰ σκαμμένος ἀπὸ τοὺς τροχούς.

Πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας, τὰ ἔλατα ψιθύριζαν δλοένα. Ἡταν ἔνας ἥσυχος καὶ ἐλαφρὸς δρόψιμος, ποὺ δὲν ἔμοιαζε καθόλου μὲ τὸ ξερὸ καὶ κομμένο ψιθύρισμα, ποὺ εἶχα ἀκούσει τότε

μὲ τὸ χιόνι. Καὶ ὅμως πάντα γύριζα καὶ κύταξα πίσω μου.

Δὲν ἔμειναμε πολὺ στὸ δάσος. Ο δρόμος ἔστριβε ἀριστερὰ καὶ γλήγορα βρεθήκαμε στὴν αὐλὴ τοῦ κτήματος.

Τὸ ποταμάκι περνοῦσε πίσω ἀπὸ τὸ κατώγια, δπως στὴν Παληόπολη. Ἐδῶ ὅμως τὰ ἔλατα ἦταν πολὺ πυκνωμένα, καὶ νόμιζες πῶς τὰ σπίτια ἥθελαν νὰ κρυφθοῦν μέσα σ' αὐτά.

Τὸ σπίτι, ποὺ κατοικοῦσαν δὲν ἔμοιαζε μὲ τὰ ἄλλα τριγυρινὰ σπίτια. Τὸ ίσογαιο εἶχε παλιούς, πολὺ χονδρούς τοίχους· καὶ τὸ πρῶτο πάτωμα φαίνεται νὰ ἦταν ἔτσι τοποθετημένο ἀπάνω στοὺς χονδρούς τοίχους προσωρινό. Ἐμοιαζε μὲ παλιὸ κόδιμὸ δέντρου, δποὺ εἶχε ἔπειταξε ἔνα κλωνάρι χωρὶς νὰ τὸ περιμένης.

Ἡ κυρία Ντελούντη βγῆκε στὴν πόρτα, δταν ἀκούσει πῶς φθάσαμε.

Μὲ κύταξε πάλι μισοκλείνοντας τὰ μάτια. Η πρώτη της ὅμιλα ἦταν, πῶς εἶχε χάσει μιὰ πεντάρα μέσα στὸ ἄχερο, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς δὲν εἶχε βρεθῆ ὀπτὼ μέρες τώρα. Καὶ δλοένα σκάλιζε τὸ ἄχερο, ποὺ ἦταν χυμένο μπρὸς στὴ θύρα.

Ἡ κυρία Ἀλφόνσον φαίνεται πῶς δὲν ἔπροσεχε. Τὰ χοντρὰ της μάτια ἔκυταζαν στὸ ἔσωτερικὸν τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ κυρία Ντελούντη ἥθελε νὰ μὲ δόηγήσῃ ἡ ίδια στὴν κάμαρα μὲ τὰ ἀσπρόρουχα. Ἐβαλε τὰ κλειδιά στὶς ντουλάπες, μοῦ εἶπε νὰ εἴμαι πολὺ προσεκτική, νὰ μὴ βγάλω τίποτε ἀπὸ τὴ θέσι του καὶ μὲ ἀφρησε μόντι.

Γλήγορα ἀνοιξε καὶ ἔκλεισα τὶς μεγάλες γυαλιστὲς ντουλάπες.

Ἡ θέλει νὰ φύγω ἀμέσως. Η ψυχρὴ αὐτὴ κάμαρα μὲ τρόμαξε σὰν φυλακή. Τὰ βήματα μου ἀντηχοῦσαν πάνω στὶς πλάκες, σὰν νὰ ἦταν ἀποκάτω βαθειὰ ὑπόγεια. Μοῦ φάνηκε, μιὰ στιγμή, πῶς δὲν θὰ μποροῦσα νὰ ἔβγω ἀπὸ καὶ μέσα.

Πρόσεξα ν' ἀκούσω τὸ δρόψιμο τῶν ζώων, μὰ μόνο τὴ φωνὴ τῆς κυρίας Ντελούντης μικρούσα. Μιὰ φωνὴ δυνατὴ καὶ χαλασμένη, ποὺ περνοῦσε ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς τοίχους καὶ ἔφθανε παντοῦ.

Προχώρησα πρὸς τὸ παράθυρο, γιὰ νὰ νοιώσω τὸν ἔσωτρο μου μονάχο ἔσαφνικά μιὰ πόρτα ἀνοιξε πίσω μου, ποὺ δὲν τὴν εἶχα προσέξει. Γύρισα καὶ εἶδα ἔνα νέον, μὲ ἔνα μακρὸν ἀσπρὸ ἐπανωφόροι καὶ μὲ σταχτὶ κασκέτο.

Σταμάτησε σὰν ν' ἀποροῦσε, ποὺ ἔβλεπε κάποιον ἔκει μέσα, καὶ ἔγῳ ἔσαφνουσα νὰ τὸν κυτάζω καὶ δὲν μποροῦσα νὰ ἔσκολλήσω τὰ μάτια μου ἀπὸ πάνω του.

Προχώρησε μέσα στὴν κάμαρα χωρὶς νὰ παύ-

σωμε νὰ κυταζόμαστε καὶ, βγαίνοντας, σκόνταψε πάνω στὸ πλαίσιο τῆς πόρτας. Ἐπειτα ἀπὸ ἔνα λεπτὸ ἐπέραισε μπρὸς ἀπὸ τὸ παράθυρο, καὶ κυταζόμαστε πάλι.

Ἐνοιωσα κάποια ἀνησυχία χωρὶς νὰ καταλαβαίνω γιατί. Ἐπειτα ἔκλεισα τὶς πόρτες, ποὺ τὶς εἶχε ἀφήσει ἀνοιχτές.

Ὑστερα ἀπὸ μιὰ στιγμή ἡ κυρία Ἀλφόνσον ἥθελε νὰ μὲ πάρῃ καὶ γυρίσαμε πίσω στὴν Παληόπολη.

Απὸ τὴν ἔποχή, ποὺ ήτη κυρία Ἀλφόνσον ἥθελε στὴ θέσι τῆς Παυλίνας, πήρα τὴ συνήθεια νὰ πηγαίνω νὰ κάθωμαι μέσα σ' ἔνα πρι-

νάρι, ποὺ ἔμοιαζε μὲ καρέκλα, λίγο μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι.

Τώρα, ποὺ ἔφθανε ἡ ἀνοιξη, ἐπήγαντα τὴν δρά, ποὺ οἱ ἐργάτες ἔκαπνιζαν τὴν πίτα τους στὸ κατῶφρο τοῦ κατωγιοῦ.

Ἐμενα ἔκει πολλὴν ὁρα ἀκούοντας τὸ βραδύνον δρόψιμο καὶ παραπολὺ ἥθελα νὰ ἔμοιαζα μὲ τὰ δέντρα.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ, συλλογίσθηκα τὸν ἀνθρώπον τοῦ πύργου Ντελούντη. Μὰ κάθιμε φορά, ποὺ ἥθελα νὰ ἀντικρύσω τὸ χρῶμα τῶν ματιῶν του, μὲ κύταζαν τόσο βαθειά, ποὺ νόμιζα πῶς χυνόταν μέσα μου ἔνα μεγάλο φῶς.

[Ἀκολούθει]

ΣΤΗ ΝΕΑΙΡΑ

Νόκτα· ή σελήνη ἔφωτικε στὸν ἥσυχο οὐρανὸ

Ἀνάμεσα σ' ἀστέρια,

Καὶ σύ, στὰ θεῖα ἐνῷ ἔμελλες ἀπιστη νὰ φανῆς,

Μ' ὀρκίζεσσον βαρειά,

Πιὸ δυνατὰ καὶ πιὸ στενὰ παρὰ δικισδός τὸν πρῖνο,

Μὲ τὰ λεπτά σου σφίγγοντάς με χέρια,

«Οσο δὲ λύκος στὰ ἀρνιά, ή πούλια χαλασμὸς στοὺς ναῦτες,

Τὰ πέλαγα θ' ἀγριώνη δ νοτιαῖς,

Καὶ μακριὰ τοῦ Απόλλωνα μαλλιὰ θ' ἀναταράς· ή αὔρα,

Θὰ σ' ἀγαπῶ θὰ μ' ἀγαπᾶς».

Ω Νέαιρα, ποὺ γιὰ τὴν ἀρετή μου πολὺ θὰ λυπηθῆς!

Γιατὶ δὲν ἀνδρας εἶμ' ἔγω,

Δὲ θὰ βαστάξω σὲ πιὸ καλὸν τὲς νύκτες σου δλες νὰ δίνης,

Καὶ θυμωμένος ἀλλη ἀξιά μου θὰ βρῶ·

Καὶ οὐδὲ μὰ φορὰ τὸ πεῖσμά μου στὴ κάρη σου θὰ κλίνη,

Αν ζήλεια δίκαια μὲ πιάση.

Καὶ σύ, κι' δὲν εἶσαι πιὸ εὐτυχῆς καὶ τώρα γιὰ τὴ δική μου

Κακοτυχιὰ ὑπερήφανη περνᾶς,

Σὲ πρόβατα δὲς εἶσαι πλούσια καὶ σ' ἀφθονα χωράφια

Κι' δὲ Πακτωλὸς δὲς ὁργὴ γιὰ σένα,

Τοῦ ξαναγεννητέου Πυθαγόρα ή ιυστικὴ σοφία· δὲς μὴ σου λείπη,

Ομορφη δὲς εἶσαι ἀπ' τὸ Νιρέα πιό,

Ἐ, ε, θὰ κλάψης τὲς ἀγάπες, ποὺ ἀλλοῦ ἔπηγαν,

Μὰ ἔγω μὲ τὴ σειρά μου θὰ γελῶ.

ΟΡΑΤΙΟΥ ΕΠΩΔΩΝ XV.

ATTICUS

Ἐν συνόλῳ τῷ νευρικόν μας σύστημα, ἐνῷ χρησι-
μεῖν νὰ ἐρχόμεθα εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὰ ἀντικείμενα,
ἔξι ἄλλους μᾶς ἐμποδίζει νὰ γνωρίσωμεν αὐτήν τὴν οὐ-
σίαν των. Εἶναι δργανον σχέσεως μὲ τὸν ἐξωτερικὸν
κόσμον καὶ ἐνταῦθη διῆ ημᾶς αἰτία ἀπομονώσεως. Μᾶς
ἔχει κλεισμένους μέσα εἰς τὸν ἑαυτόν μας, ποτὲ δὲν
δινάμεθα νὰ ἔξελθωμεν ἔξω. Εἴμεθα κλεισμένοι ἐντὸς
τείχους.

Ο κόσμος δὲν είναι εἰμή σύνολον αισθήσεων, πα-
ρουσῶν, παρελθουσῶν καὶ ἐνδεχομένων.

Ἡ υἱη εἶναι διεγέρτική τοῦ νεωρικοῦ μας συστῆμα-
τος καὶ δὲν μᾶς εἶναι γνωστή εἰμη ἐν σχέσει μὲ τὴν
ἀντίληψιν μας.

Οταν ξητώμεν νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἐσωτάτην οὐσίαν τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου, εὑρισκόμεθα ἀπέναντι αὐτοῦ ὡς ἀπέναντι σκότους τελεῖσαν. Πιθανὸν νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἐν τῇ φύσει ἔξω ἀπὸ ἡμᾶς, οὐτε χρῶμα, οὐτε ὅσμη, οὐτε κρότος, οὐτε δύναμις, οὐτε ἀντίθεσις, οὐτε ἔκτασις, οὐτε τίποτε, ἀπὸ δὲ τι γνωρίζομεν ὡς ἐντύπωσιν τῶν αἰσθήσεών μας.

Τὸ φῶς παράγεται ἀπὸ ἐρεθισμὸν τοῦ ὀπτικοῦ μας νεύδουν, δὲν λάμπει εἰμὴ εἰς τὸν ἐγκέφαλον μας· ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐρεθιστικὸν αὐτὸ καθ' ἑαντό, τίποτε δὲν ἀποδεικνύει διὰ εἶναι φωτεινόν. Ἐξω ἀπὸ ἡμᾶς ἔι βαθυτάτη νῦν ἡ μᾶλλον κάτι τοι διλύγωτεον τῆς νυκτὸς, διότι ἡ νῦν εἶναι σχετική τοῦ φωτός. Ἔπισης ὅλαι αἱ Ιωχυραὶ δονήσεις, αἵτινες μᾶς προσβάλλουν, δικρότος τῶν μηχανῶν, δι κρότος τῆς φύσεως, οἱ λόγοι καὶ αἱ φωναὶ τῶν ἀνθρώπων παράγονται ἀπὸ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ ἀκουστικοῦ μας νεύδουν. Εἰς τὸν ἐγκέφαλον μας γεννᾶται δι κρότος ἔμποτε βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ περὶ δλων μας τῶν αἰσθήσεων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ο κανονισμός των ἔργασιδν τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς δὲν ἔγινε μὲ τὴν ἀπαιτουμένην προίσκεψιν καὶ δὲν κατενοήθη ἔγκαιρως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀναθεωρήσεως· τοῦ Πολιτεύματος ἐπρεπεῖ νὰ γίνῃ χώρις χρονοτοιχὴν καὶ ὑπὸ τὸ κύρος Κυβερνήσεως, νὰ ἔργον νὰ ἀπολαμβάνῃ ἀκέραιον γόντρον. Καὶ ὑπὸ τὰς ἀρίστας τῶν συνηθηκῶν τὴν περίοδος Χώρας, ἀναθεωρούσης τὸ Πολιτεύματα τῆς, εἰνὲ ἐπικύρωνδυνος καὶ ἀπαιτεῖ διακρῆ ἐπαγγύπτινον καὶ ἀγήσιχον τῶν Κυβερνῶντων. Ἀστοχον διὰ τοῦτο ἡ σύγχρονος ἔργασία τῆς Βουλῆς εἰς ἀναθεωρήσιν καὶ νομοθεσίαν. Οὔτε ἐπαρκῆς δικαιολογία πρὸς τοῦτο εἰνὲ ἡ ἔλλειψις τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου διὸ τὴν προπαρασκευαστικὴν ἔναρξιν τοῦ αὐτοῦ ἔτη· Ἐπειδὴ τὰς ἔναρξαν στα νά ἔφαρμοσθῆ. Σοβαρὸς μελετητῆς τῶν καθ' ἡμᾶς δὲν θὰ ἔφαρμε ποτὲ εἰς τουάντην πρότασιν. Ἄλλ' ἡ φρονογία αὐτῆ ἐπειθῆντη τὴν ἐπιούσαν τῆς στρατιωτικῆς ἔξεγέρσεως, ἡ διποία, ἐνῷ ἥρχισε μὲ πρόγραμμα στρατιωτικῆς ἀναδιοργανώσεως, ἐκνῦνδευσε νὰ ἔκπτωτη εἰς διωγμὸν κεφαλαίου καὶ πλουτοκρατῶν, ἐνῷ ταῦτα δυστυχῶς ὅχι μόνον εἰς μικρὰν ἀναλογίαν ὑπάρχουν εἰς τὸν τόπον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα ὑπάρχοντα ὑφίστανται μεγαλυτεράν· πίεσιν παρ' ὅσην ἔξασκον τυραννίαν, διότι ὅπου ἔξασκον τυραννίαν γεννῶνται αὐτομάτως ἔργατικοι συνεταιριστοὶ καὶ ἔργατικα ζητήματα καὶ ὅπου προστατεύονται ὑπὸ τῆς ἐννόμου τάξεως ἐκεῖ περισσότερον διακένουν τὴν ενεργειακὴν αὐτῶν ἐπίδρασιν. Τοῦτο δὲν συμβαίνει δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ο «*Mercure de France*» ἀναγγέλλει τὴν σύστασιν μεγάλης ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀνατόλη Φράνς, πρὸς ἀνέγερσον μηνιείον εἰς τὸν Ζάρ Μωρεάς. Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ διοργανώσῃ παράστασιν τῆς «Ιφιγενείας», ἀπαγγελίαν ποιμάντων τοῦ Μωρεάς καὶ θὰ προκαλέσῃ ἔρανους μεταξὺ τῶν θαυμαστῶν τοῦ ποιητοῦ. Ἡ πατρὶς τοῦ μεγάλου ποιητοῦ θὰ μείνῃ ἄρσεν ἀπαθῆς εἰς τὴν στιγμὴν τῆς διακριτῆς αὐτῆς ἐκδηλώσεως; Τὸ «Παναθήναια» ἀνοίγοντα στήλην εἰνωφοῶν, ἀναλαμβάνοντα τὴν φροντίδα νὰ διαβιβάσουν ἐν καιρῷ τὸ συνλεχθησόμενον ποσὸν πρὸς τὴν Παρισινὴν ἐπιτροπήν.

ΜΕΤΑ τὴν δημοσίευσιν τοῦ θαυμασίου λόγου τοῦ κ. Μαβίλη κατά τὴν συζήτησιν τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ τὰς περικοπὰς ἐκ τῶν ἀγορεύσεων τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, δίδομεν σήμερον εἰς τοὺς ἀναγνώστας

μας περικοπάς ἀπὸ τὰ στενογραφημένα πρακτικά ἐκ τῆς ἀγορεύσεως τοῦ βουλευτοῦ κ. Α. Παππαναστασίου. Οὐκ οὐκ Παππαναστασίου εἶναι ἀπὸ τοὺς ἔξετάσαντας ἐπιτημονικώτερα καὶ οὐδιαστικώτερα τὸ Γλωσσικὸν ζήτημα :

Καὶ ἐγώ, κύριοι συνάδελφοι, ὑπῆρξα θιασώτης τῆς παθαρευούσης ἀδιάλλακτος, ὅπως θιασῶτα τῆς παθαρευούσης εἶμεθα πάντες, ὅταν ἔξερχομεθα ἀπό τὸ Γυμνάσιον, διότι ἐκεῖ δὲν διδασκόμεθα τίποτε ἄλλο, παρὰ γὰρ μελετῶμεν, ὅπως διδασκόμεθα γὰρ μελετῶμεν εἰς τὸ Γυμνάσιον, τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς οὐδὲ καν την χρῆσιν τῆς σήμερον γραφομένης Ἑλληνικῆς γλώσσης διδασκόμεθα, παρὰ τὴν σοφήν γνώμην τοῦ ἀειμνήστου Κοραζία, ὅτι «ἀναγκαιότερα είνεις εἰς ήμδας γραμματική θεωρία καὶ πρᾶξης τῆς γλώσσης, τὴν δύσπολαν λαλοῦμεν καθ' ἐκάστην, παρὰ τῆς γλώσσης τὴν δύσπολαν μᾶς ἀναγκάζει νὰ μανθάνωμεν ἡ πατάληψις τῶν συγγραμμάτων τῶν ήμετέρων προγόνων».

‘Αλλ’ ὅταν καὶ ἔγώ ἐτελείωσα τὰς Πανεπιστημιακάς μου σπουδάς καὶ ἐκ τῶν γενομένων συζητήσεων ἐπὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἔλαβον αρρόφορην νὰ τὸ παρακουλούνθησον, εἴμασθον ὅτι οὐ σημειώνῃ διγλωσσία δὲν είναι ἀποτέλεσμα τῆς σατανικῆς ἐνεργείας δλίγων ἀργυρωνήτων λογίων, ἀλλ’ ἔλκει τὴν καταγωγήν της ὅχι πρὸ 50, 100 ἢ 200 ἑταῖρον ἀλλὰ πρὸ χιλιετρῶν. Εἰς τὸν 20^ο αἰώνα μ. Χ. ἀπαντῶμεν τούς τύπους : «οἱ γυγναῖκες», «τὰς τιμές», «ἄδεας», «ὅ ἀρραβώνας», «ἀδέλφια», «εἰλίκα», «γράψις», «ἐπλεξες», «παροδίτες» κτλ. Τούτῳ δὲ ἦτο συνέπεια αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς γλώσσης, ἡ δοπία δὲν είναι τὶ ἀμετάβλητον, νεκρόν, ἀλλ’ είγε τις ζῶν καὶ μεταβάλλομενον, δπως είνεις ζῶντες καὶ μεταβάλλομενοι καὶ ἔξεισισθόμενοι οἱ ὄργανυσμοι, οἵτινες τὴν δημιουργοῦν.

Ἐμαθόν ἀκούη ἐκ τῶν μελετῶν μου, διτὶ δὲν είνει ή λεγομένη δημοτική γλώσσα ἀποτέλεσμα τῆς μακρᾶς δουλείας, τῆς ἀμάθειας τοῦ Ἑλλήνων λαοῦ, ἀλλ᾽ εἰνει τούναντίον της φρασμένη γλώσσα ἀποτέλεσμα τῆς μακρᾶς δουλείας, τῆς δημιουργικῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ.

Ἡ δημιουργικὴ ἀντὴ ἔξαιρενησις τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ διὰ λόγους ἰστορικούς προεκάλεσεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν προσήλωσιν πρὸς τὰ ἀρχαῖα κλασσικά πρόσωπα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν τείειν παραδεμέλησιν τῆς γλώσσης τῆς ζωτικῆς, τῆς γλώσσης τῆς διμιουρμένης, ἡ ὅποια εἴνει θαυμαστὴ διὰ τὴν ἀπλότητα τῆς διασκευῆς της, τὴν ζωηρότητα τῆς ἐκφράσεώς της καὶ ἡ ὅποια, ἀν καὶ οὐδέποτε ἔγινε δεκτὴ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ἐπίσημον βίον, ἔδειξεν ἐν τούτοις ἀταράμιλλον ἀντοχὴν, διατηρθεῖσα καὶ ἔξειληθεῖσα διὰ μέσου πολλῶν ἄλλων. Ἡ παραδεμέλησις δὲ τῆς διμιουρμένης καὶ πράγματι ζώσης αὐτῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἔγινε πρὸς βλάβην δολοκλήρου τοῦ Ἐθνους. Ἰδού δὲ τι περὶ τούτου λέγεις μέγιστος τῶν παρ' ἡμῖν ζώντων φιλολόγων, ὁ καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Χατζήδημας.

(*Αναγνωστικό*). «Πόσον ἡ ἀληθῆς οὐσία καὶ δύγαμις τῆς γλώσσης παρηγέλλεται κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους καὶ Βυζαντιακούς χρόνους κατανοεῖ τις εὐκόλως, ἀντὶ ἐνθυμηθῆν, διτὸς δύο τὰ σπουδαιότερα μέρη τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἡ θρησκεία καὶ ἡ πολιτεία τῶν Ἑλλήνων, ἐξεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐπικρατησάντων ξενικῶν θεωριῶν.

Καὶ εἰσῆλθον μὲν κατ' εὐτυχίαν ἡ τε θρησκεία καὶ ἡ πολιτική, στρατιωτική, διοικητική, δικαστικὴ κλπ. ἐνέργεια εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἀλλ' οὐχ ἡπτον νέας καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡπτον ἔξε- νας ἰδεας καὶ συνηθείας καὶ λέξεις ἐνέρβαλον εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ μετέδωσαν εἰς τὸ Ἐθνός· Ἀγνοοῦντες οἱ μεταγενέστεροι "Ἑλληνες τάς ἴστοριάς αὐτάς ἀνάγκαιας καὶ αιτίας ἀνέλαβον ἐνωρίς μέγον ἄγωνα κατὰ τῆς εἰσιθολῆς καὶ ἐπικρατήσεως τῶν ἑνεκισμῶν τούτων

τυπικόν, νὰ προσαρμόσωμεν τὰς λέξεις τῆς δημοτικῆς εἰς αὐτό, νὰ μεταβάλλωμεν τὸ μαχαῖρο εἰς μαχαίριον, τὸ ποτῆρι εἰς ποτήριον, ὃ λαὸς ὅμως διετήρησε τὸ τυπικὸν τῆς δημοτικῆς καὶ ἐπέξετειν τὴν κυρωρογίαν αὐτοῦ, ἔκπλακούσθησε νὰ λέγῃ π. χ. τὸ μαχαῖρο τοῦ μαχαιριοῦ καὶ ὅχι τοῦ μαχαιρίου, τὸ ψάρι τοῦ φαριοῦ καὶ ὅχι τοῦ ὄψαριού κτλ. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον διετηροῦθη μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ ἀφ’ ἑνὸς τοῦ λόγου τοῦ προφορικοῦ, τὸν δὲ ὀποιὸν ἔχομεν νὰ μινθάνωμεν, ἀφ’ ὅστον θηλάζομεν τὸ γάλα τῆς μητρός μας, ὃ δύοις μᾶς παρακολούθει εἰς ὅλην μας τὴν ζωήν, μὲ τὸν ὀποιὸν ἐκφράζομεν πάντοτε τὴν χαράν μας καὶ τὸν πόνον μας, καὶ ἀφ’ ἔτερον τοῦ γραπτοῦ λόγου, δύσις μᾶς ἀναμένει εἰς τὰ σχολεῖα. Μὲ ἄλλους λόγους διετηροῦθη ἡ συνώπτεις δύο γλωσσῶν, διαφέροντων ἀπ’ ἄλλήλων, ὅχι τόσον κατά τὸ λεκτικόν, ὃσον κατά τὸ τυπικόν, ητίς ἐμποδίζει τὴν διανοητικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν μορφωμένων ταξεων μετὰ τοῦ λαοῦ, ἐμποδίζει τὴν φυσικότητα καὶ καθοδότητα τῆς σκέψεως καὶ τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς παρατηρήσεως, ἐμποδίζει τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους. Τὸ ἐκ τῆς διγλωσσίας ταύτης καλὸν ἀντελήγθησαν ἐνωρίτερον καὶ βασιτύτερον ἐκεῖνοι, οἱ δύοιοι ἡμέλησαν νὰ ἐκφράσουν ζωγρότερον τὰ αἰσθήματα των, ἐκείνοι οἱ δύοιοι ἡμέλησαν νὰ διμηλήσουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων, ὅχι εἰς τὸ νοῦν τὸν μορφωμένον. Διὰ τοῦτο ἔχομεν ἐνθέρμους ὑποστηρικτὰς τῆς δημοτικῆς τὸν Χριστόπουλον, τὸν Βηλαρδάν, τὸν Σολωμόν καὶ μετ’ αὐτοῦ ὅλην τὴν ὑπέρλαμπον πλειάδα τῶν Ἐπτανησίων ποιητῶν, κατὰ τοὺς τελευταίους δὲ χρόνους καὶ ὅλους σχεδὸν τοὺς δοκιμωτέους λογοτεχνάς μας, εἴτε ποιητὰς εἴτε πεζογράφους. “Υπεστηρίχθη ὅτι η δημοτικὴ γλώσσα δὲν ἔχει κανόνας, ὅτι εἰνε βάρβαρος.” Ήκουσα πρὸ διλύρου λεγόμενον ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ δύοιοι ἐπεχειρησαν νὰ ἀνιψώσουν εἰς γραπτὴν τὴν δημοτικὴν γλώσσαν, ἥθελλαν νὰ καταβιβάσουν εἰς τὸν βόρρῳσον τὸν ἔλληνικὸν λαόν, διανοητικῶς. ‘Αλλ’ ἴδον πάλιν τί λέγει περὶ αὐτῶν τῶν προγμάτων, ὅχι ὁ Σολωμός, ὅχι ὁ Πολυλᾶς, ὅχι ὁ Ροΐδης, ὅχι τις ἐκ τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς δημοτικῆς γλώσσης, ἀλλ’ αὐτὸς πάλιν ὁ κ. Χατζεδάκης.

(Αναγινώσκει). «Ομοιογῷ προθύμως, λέγει, θτὶ η
θεωρία αὗτη περὶ τῆς εὐγενείας τῶν ἀρχαίων τύπων
καὶ τῆς εὐτελείας τῶν νέων εἶνε δεξιολύπτης πλάνη... Ομοίως δὲν είνε αἱλλήθες οὗτοι ή δημιώδης δὲν είνε φυ-
σικῇ ἀπόρροια τῆς ἀρχαίας οὐδὲ φυσικῇ διάδοχος
τῶν προγενεστέρων τῆς γλώσσης μορφῶν· άλλα θλιβε-
ρὸν ἔξαμβλωμα τῆς μεγάλης ἐθνικῆς συμφορᾶς τῶν
τεσσάρων τῆς δουλείας αἰώνων, οἵτινες τὰ πάντα
κατεκερδάτισαν καὶ μετέρεψαν εἰς σαρούς ἐθειπίων». Ταῦτα είνε καθολοκλήριαν ἑσφαλμένα, διότι ή δημιώ-
δης είνε άληθις φυσικὴ διάδοχος τῶν προγενεστέρων
τῆς γλώσσης μορφῶν, προσέλαβε δὲ τὸν νεωτεριστι-
κὸν αὐτῆς τύπον πολλοὺς αἰώνας πρὸ τῆς δου-
λωσεως τοῦ Ἐθνους ὑπὸ τῶν Τούρκων. Διότι πασιφα-
νές είνε οὗτοι ζωτικότητα καὶ ισχὺν καὶ εὐτρα-
πελίαν ἔχει καὶ βαθύτερον αἰσθήμα ἐκφράζει πάντοτε
καὶ πανταχοῦ ή δημιώδης φράσις τῆς τετονευμένης. Πῶς λοιπὸν δύναται γλώσσα ισχυρὰ καὶ εὐτράπελος
καὶ βαθὺν αἴσθημα ἐκφράζουσα νά λέγηται οὗτοι δὲν ἔχει
σάρκας καὶ νεῦρα, άλλα μόνον ὅστα τ. ε. οὗτοι είνε
νεκρά; Τουλάχιστον τὰ θαυμάσια ήμῶν δημοτικά
φύσιματα καὶ μέρη τινὰ τῆς Ἐρυφίλης καὶ τοῦ Ἐρωτο-
κήτου καὶ τῆς Βοσκοπούλας ἀφειλον νά μεταδιδόξε-
σιν αὐτούς. Ομοιογῷ προθύμως οὗτοι, ἔστι πρὸ δύο ή
τριῶν ἐκατονταεκατόριδων οἱ Ἑλληνες μετεχειρίζοντο
εἰς φιλολογικὰ ἔργα, διάλεκτον τινὰ οἰανδήποτε καὶ
ἐκτότε ἀκαταπάντως ταύτης ἐποιοῦντο χρήσιν, ήλαυς
σήμερον ἀναμαρτιόλως θά ἐγράφομεν καὶ ήλαυς
μεν ἄλλην γλώσσαν ή τὴν νῦν. Πρός δὲ ομοιογῷ οὗτοι

ἡ γλῶσσα αὕτη θὰ ἡτοῦ ζωηροτέρᾳ, τουλάχιστον ἐπί τινα χρόνον, τῆς νῦν γραφομένης, καὶ ὅτι ἔγω μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως θὰ ἔβλεπον τὸ φαινόμενον τοῦτο . . .» Ἀλλαχοῦ δὲ λέγει τὰ ἑξῆς: «Διὰ ταῦτα γενικῶς λέγομεν ὅτι ἡ νεωτέρᾳ λαλουμένη Ἑλληνικὴ εἰ καὶ ἔλεγχεται κατατέρᾳ τῆς ἀρχαῖς ὡς πρός τὸν πλούτον καὶ τὴν σημαίαν τῶν λεξεων καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῶν αὐτὸν αὐτοῦ οὐχ ἥττον καὶ τῆς ἀρχαῖς διέσωσε πλειστας ἀρετᾶς καὶ νέας ἀνέπτυξεν οὐκ διλίγας, ὃστε δύναται, φρονῶ, νὰ συγκριθῇ πρός πᾶσαν ἄλλην εὐδωριαῖην γλῶσσαν. Οὕτω π. χ. διέσωσε . . .» Καί, ἀφοῦ ἀναφέροις ὁ π. Χ. Χατζῆδακις εὐφήμως πλειστας ὅσας ἀρετᾶς τῆς δημοτικῆς μας γλώσσης, καταλήγει ὡς ἑξῆς: «Τὰς νεωτέρας ἀρετᾶς ταύτας καὶ τὰ παραπλησίας κατεφρόνησεν ὁ γραπτὸς ἡμῶν λόγος, τούτου δὲ ἐνεκα φαίνεται ἡμῖν ὁ τῶν γηγενῶν ἡμῶν δημοτικῶν ἀσμάτων λόγος ἀνδροφόρεστερος καὶ εὐφωνότερος. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι ἀνή σήμερον ἀνδρες ἔχοντες τὰς ἀρετᾶς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων συνέτασσον ἐν τῇ νεωτάτῃ γλώσσαιῃ φάσει ταύτη φιλολογικά καλλιτεχνήματα ἀντάξια τῶν ἀρχαίων, αὐτὴν θὰ καθίστατο ἡ γραπτὴ γλώσσα τοῦ ἔθνους δλον. Ο δρός οὗτος εἶνε εἰς ἀφρού δύσκολος, αὐτὸν οὐκ ἔστιν ἄλλως γνένεσθαι. Καί ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ μόνη ἡ ἐφασία θὰ νικήσῃ, καλῶς δὲ θὰ πράξεωσιν οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῆς χρήσεως τῆς δημοτικῆς εἰς τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον νὰ μὴ λησμονῶσι ταῦς δρόν τούτον».

Γην συμβουλήν ταύτην τοῦ ἡ. Χατζιδάκι ἡρκολού-
θησε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους μεγάλη μερὶς
λογίων, οἱ ὅποιοι ἀπέρασίσιν ἐγκαταλείπουν τὸ
συζητήσεις περὶ γλώσσης καὶ νῦν ἐγκασθοῦν ἐξ ἀντιθέ-
του εἰς τὸ νὰ ἀνύψωσον τὴν διμιουρμένη γλώσσαν
εἰς γλώσσαν γραπτῆν. Ἡ τοιαύτη προσπάθεια ἐξήγει-
ρεν ἐνίστεις θύελλαν γενικήν, ἀλλ᾽ ἡ ἐξέγερσις εἰχε πάν-
τοτε ἄλλα ἐλατήρια τελείων ἀσχετικά πρὸς τὸ γλωσσικὸν
ζῆτημα. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν
ὑπέρ τῆς διμιουρμένης γλώσσης προεκλήθη ἐσχάτως
καὶ ἐνέργεια πρὸς μεταρρύθμισιν τῆς δημοτικῆς μας
ἐκπαιδεύσεως, διότι κατενοήθη πρὸ παντὸς ὅτι ὁ γρα-
πτὸς λόγος τιθέμενος ὡς βάσις τῆς διδασκαλίας εἰς τὰ
δημοτικὰ σχολεῖα συντελεῖ τὰ μεγιστά εἰς τὴν συγχυ-
σιν τῆς διανοίας τῶν νεαρῶν μαθητῶν καὶ παιδακαλύει.
οὕτω τὴν ταχυτέραν καὶ ἀριττέραν αὐτῶν ἐκπαίδευ-
σιν. Πρὸς μεταρρύθμισιν αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς δι-
δασκαλίας καὶ εἰσαγωγὴν τῆς διμιουρμένης γλώσσης
ὡς βάσεως διδασκαλίας κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς φοι-
τησίας εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον συνετείνη δὲ ἐκπαι-
δευτικὸς ὄμιλος, τοῦ ὅποιον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἴμαι
ἐκ τῶν μελῶν καὶ τῶν ἰδρυτῶν. Πρὸιν ἰδρυθῆ ὁ ἐκ-
παιδευτικὸς ὄμιλος ἔγινεν ἀνάλογος προσπάθεια εἰς
τὸν Βόλον διὰ τῆς ἰδρύσεως ἀνωτέρου παρθεναγω-
γίου, κατὰ τῆς ὅποιας προσπάθειας ἐξηγερθῇ τῷρα
παραπλανηθεῖσα μιὰ μεγάλη μερὶς τῶν κατοίκων τοῦ
Βόλου καὶ ἐν τῇ αἰδούσῃ ταύτῃ ἴδιαιτέρως ὁ ἀξιότι-
μος συνάδελφος κ. Μπουφίδης.

ΤΗΝ Πέμπτην 3 Μαρτίου δ. κ. Ἀθαν. Μπούτουρας ἔκαμεν ὀνακοῖνωσιν ἐν τῷ «Παρνασσῷ» περὶ ὑπολαμ-
άνοντος νόμου ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῆς Νεοελληνικῆς. Τὸ θέμα
ἦτο ἀρκετά ἐνδιαφέρον, διότι εἰνάι ἡ πρώτη ἀπόπειρα
ἐξετάσεως φαινομένου ἐπὶ πάντων τῶν Νεοελληνικῶν
ἴδιωμάτων, ἐνῷ μέχρι τοῦτο ἐγγασίας ἥσαν ἡ προ-
πατορικτικαὶ ἡ περιγραφαὶ τῶν ίδιωμάτος. Τοῦτο δέ,
διότι λείπει ἀκόμη ἡ πλήρης συλλογὴ τοῦ ἀνά τὸ
στόμα τοῦ λαοῦ ἐν τοῖς διαφόροις τόποις ζῶντος
λαωσικοῦ ἔντονος. Διὰ τῆς νεωτάτης μεθόδου τοῦ συν-
διασμοῦ τῶν κλάδων τῆς γλωσσολογίας καὶ τῆς χρ-
ιστικῶς φιλολογίας, οἵτινες μέχρι πορ τίνος δὲν ἦρχοντο.
εἰς πολλήν συνάφειαν πρὸς ἄλλήλους, δ. κ. Μπούτουρας
ζηροσιμοποιήσας καὶ πάσις τὰς ἐπὶ τῶν παλαιοτέρουν-

μημείων τῆς Ἐλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγ. Ἀλεξανδρού καὶ ἐφεξῆς ἔργασίας διὰ τολμηρᾶς ὑποθέσεως ἐξηρτίσθαι φαινόμενον φωνητικὸν ἀπαρατήρητον μέχρι τοῦδε μεῖναν ἢ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τρόπους ἐξηγηθεῖν ὑπὸ τῶν παρατηρησάντων ἡδη αὐτῷ, δηλ. τὴν ἐν βαθμίδι τινι μόνον τῶν Νεοελληνικῶν ἰδιωμάτων σφιζομένην γῦν τροπήν εἰς κλιεστὸν ἵ τοῦ φθόγγου ου, ὅστις ἐν μὲν τοῖς νοτίοις Νεοελληνικοῖς ἰδιώμασι παρέμεινε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀλλώβητος, ἐν δὲ τοῖς πλείστοις τῶν βορείων ἀπεσιωτήῃ ἐντελῶς. Δυνάμει τοῦ νόμου τούτου ἐξηγοῦνται καλῶς πολλὰ ἀλλως ἐξηγηθέντα ἡδη ὑπὸ πολλῶν ἐρευνητῶν, προσέτι δὲ διορθοῦται καὶ ἡ ὁρθογραφία πλειστον ἱεξειν, αἱ ὀποῖαι μέχρι τοῦδε ἐγράφοντο ἐσφαλμένοις. Τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον δῆμος μέρος τῆς ἀνακοινώσεως ἦτο τὸ τρίτον, ἐνθα διὰ τοῦ φαινομένου τούτου ἡρμηνεύθη ὁ τρόπος τῆς γενέσεως τῶν λέξεων ἔτοι τοῦ οὐτάν, τέχνος ἐκ τοῦ τοιούτος καὶ ἀνετράπτη ἡ ὅλη μέχρι τοῦδε διμασκαλία περὶ τοῦ Νεοελληνικοῦ ἀρρεθροῦ. Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ ὁ κ. Μπούτουφας ἐτόνισε τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς Νεοελληνικῆς διὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ καταριζομένου γῦν Νεοελληνικοῦ λεξικοῦ κακίας τὴν μέχρι τοῦδε ἀμέλειαν ἡμῶν περὶ τὴν ἔξτασιν τῆς μητρικῆς γλώσσης, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ αἴτιον τῆς μη κατανοήσεως ὑφ' ἡμῶν τοῦ ἐκάστοτε ταράσσοντος ἡμᾶς γλωσσιοῦ ζητήματος. Ἡ πραγματεία δημοσιεύεται δισονούπω.

ΕΙΣ σπουδαίαν ἀνακοίνωσιν προεβη̄ έν τῇ προχειρεσὶ^ν Σουνεδρίᾳ τῆς Ιατροῖς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν δὲ ιατρὸς καὶ ὑψηλήγιας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Καρδαμάτης, ἀποδεξαὶς δὲ μικροσκοπικῶν ἔγγασιν, δις ἐνήργησεν ἐπὶ τῷ σπλάγχνῳ τῶν κυνῶν, διτὶ τὸ μικρόβιον τὸ προκαλοῦν εἰς τὸν ἀνθρώπου τὸ Καλαζάριον εὑρίσκεται καὶ εἰς τοὺς πάρ' ἡμίν κύνας καὶ μάλιστα ἐν ἀναλογίᾳ 7-8 %. Τοῦτο βεβαίως ἔχει μεγίστην σημασίαν κατόπιν τὴν γνώμης καὶ πειραμάτων οιφῶν ἐρευνητῶν περὶ τῆς πιθανῆς μεταδόσεως τῆς νόσου Καλαζάριον ἀπό τοῦ κυνός εἰς τὸν ἀνθρώπου διὰ μέσου τῶν ψύλλων. Μετατρέπεται δὲ τοῦτο σειράς διανομῆς από τοῦ Καρδα-

Μετά την ἀνακοίνωσιν ταυτήν, καν ήν ο κ. Καρδούλας μάτης ἐπεδείξατο καὶ πάντα τὰ μικροσκοπικὰ πάρα σκευάσματα, προέβη εἰς ἔτεραν ἀνακοίνωσιν ἐπίσης ἀξιῶν λόγου, περὶ τῆς ἐλονοσίας καὶ τῶν παρ' ήμιν βιῶν καὶ ιδίᾳ τῶν μόσχων, ἐπιδείξας διὰ τοῦ μικροσκοπίου τὰ σχετικὰ μικρόβια, τὰ προκαλοῦντα τὴν ἐλονοσίαν τῶν βιῶν.

Διὰ τῶν μελέτῶν δὲ τοῦ κ. Καρδαμάτη ἀποδεικυνθετοῦσιν ὅτι παρ' ἡμῖν πάσχουσιν ἐλονοσίαν οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ὃλλα καὶ τὰ πτηνά, ὃς καὶ τὰ ζῷα.

Εἰς τὰς μελέτας ταύτας ὁ κ. Καρδιαμάτης προεβή,
ἀφ' ἣς ποδὸς τοιετίας μεταβάσις εἰς τὸ Ἡράκλειον τῆς
Κρήτης δι' ἐπίσκεψιν δυσθενοῦς καὶ μελετήσας τὸ Χα-
νιώνικο καὶ Ρεθυμνιώτικο σπυρὶ (φύμα Κορητικὸν) ἀπέ-
δειξε μικροσκοπικῶς πρῶτος αὐτός, ὅτι τὸ φύμα τοῦτο
διφέλεται εἰς τὸ παρασίτον αὐτὸν τοῦτο, τὸ προκαλοῦν
τὸ Καλαδῖσαρ.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

2 Μαρτίου. — Εἶκοσι πέντε βουλευταὶ ὅπαδοὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης θὰ ὑποβάλουν σῆμερον μήνυσιν ἐναντίον τοῦ κ. Μιστριώτης ἐπί συναφαντία καὶ ἔξυ-
βοίσει. — ‘Ο κ. Μιστριώτης ἐκλήθη σήμερον εἰς τὴν εἰσαγγελίαν διὰ νὰ ἔξετασθῇ σχετικῶς μὲ δσα κατήγ-
γειλε διὰ τοῦ τύπου περὶ ὑπάρχεως ἔξινων προπαγαν-
δῶν, ἐπιβούλευμομένων τὰ ἔθνικά συμφέροντα. — Η
Βουλὴ ὡρισε τὴν προσεχῆ Πέμπτην ὡς ἡμέραν συζη-
τήσεως περὶ ἐκλογῆς ἢ μὴ κοινοβουλευτικῆς ἐπιτρο-
πείας πρὸς ἔξελεγχον τῶν μῆτρῶν τοῦ κ. Μιστριώτου
καταγγελούμενον. — Εἰς τὴν ἀγγλικὴν βουλὴν ἐγένετο

λόγος περὶ ἐλαττώσεως τῶν παγκοσμίων ἔξοπλισμῶν καὶ περὶ διεθνοῦς διαιτησίας πρὸς πρόληψιν τοῦ πολέμου ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τῶν ὑπερμέτρων ἔξοπλισμῶν κατὰ τὸ παρόν.—Παρατείνεται ἐπὶ τίνα καιρὸν ἀκόμη ὁ στρατιωτικός νόμος ἐν Κώνσταντινουπόλει.

3 Μαρτίου. — Ό κ. Μιστριώτης ἀνακριθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰσιγγελέως ἐτί τῶν διοριστῶν αὐτὸν καταγγειλῶν περὶ προδότων οὐδὲν συβαρόν κατέθεσεν. — Ὁρούθη ὁ πρότας πολιτικος σύλλογος τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ἐν Ἀθήναις. — Οἱ διιστάμενοι ἐπαναστατικοὶ δῆμοι λοι τῶν Βουλγαρομακεδόνων ἡλθόν εἰς συνεννόσιν διὰ μέλλουσαν συνεργασίαν. — Ἐπίσημον ἀνακοινωθεν διαφεύδει τὴν ἐκ Θεσσαλονίκης εἰδῆσιν, καθ' ἣν εἰς τὰ ληγνοτοπικά σύνορα παρατηρεῖται μεγάλος ὄργασμος καὶ οἱ Ἑλλήνες χωρικοὶ ὥπλοι σηθοσαν. — Αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας λέγεται δι τὸ θά ἐπαναληφθῶσι λίαν προσεχῶς. — Προσεγγίσεις παρατηρεῖται μεταξὺ Σερβίας καὶ Τουρκίας. — Η Βουλγαρία προσέρθη εἰς ἔντονα δισβήματα πορὰ τῇ Πύλῃ δι' ἀνθιμούτους ἀποφάσεις τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ στρατοδικείου, ἀφορώσας Βουλγάρους ὑπὸ κατηγορίαν.

4 Μαρτίου. — Νέον ζήτημα ήγερθη διά τὸ ψηφισθὲν ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, τὸ ἀφορῶν τὸ ἀμεταφράσαντον τῶν Ἱερῶν κειμένων διατείνοντα ὅτι διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου, ἐπιτρέποντος τὴν κυκλοφορίαν μεταφράσεων μόνον κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καταργεῖται τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἑλευθέρου Βασιλείου καὶ γεννῶνται ζητήματα μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. — **Ο ν.** Μιστριώτης ἐκλήθη καὶ ἐκ δευτέρου εἰς τὴν ἀνάκρισιν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐδίγησε. — Νέα κίνησις παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν φοιτητῶν, ἀλλ᾽ ή Κυβερνητοὶ ἡπειρίησεν ὅτι θά κλείσῃ τὸ Πανεπιστήμιον εἰς νέας ταφαχάς. — Εἰς ἐπιθεσιν κατὰ τοῦ ὑποψήφιοῦ τῆς Γεωργίας ἡ κυβερνητοὶ προδύναλεσε ψήφον ἐμπιστούσης, καθ' ἣν ἐν τῶν 223 ψηφισάντων βουλευτῶν ἔλαβεν ὑπὲρ αὐτῆς ψήφους 211. — **Ανευρέθη** καὶ τὸ δεύτερον πτῶμα τοῦ πρὸ μηρῶν φονευθέντος Τούρκου στρατιώτου καὶ θά παραδοθῆ εἰς τὰς τουρκικὰς ὁδοχάς.

5 Μαρτίου. — Ἡρξάντο ἀνακρίσεις τακτικαι· επὶ τῆς μηνύσεως, τῆς ὑποβληθείσεως ὑπὸ τῶν βουλευτῶν κατὰ τοῦ κ. Μιστριώτου. — Ἐγένετο οὐ ἀντικατάστασις, τῶν φρούρων εἰς τὰ σύνορα πρός ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως τῶν συμπλοκῶν. — Οὐ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν τῆς Τουρκίας ἀπεφάσισε νὰ καλέσῃ ὑπὸ τὰ ὄπλα τρεῖς ἔτι μεραρχίας ἁδεῖνηδων, ὅπως περὶ τὰς τέλι Μαρτίου τελέσῃ γυμνάσια ἐν Μακεδονίᾳ, μέλλοντα νὰ διαφρέσσουν ἔξι ἔβδομάδας. — Η Γερμανία θὰ ἀρνηθῇ νὰ προελθῇ εἰς διαπραγματεύσεις διὰ τὸ ζῆτημα τῆς ἐλαττώσεως τῶν ἔξοπλισμάν.

6 Μαρτίου. — Χθὲς ή Βουλὴ συνεῖτησε τὰ δικαστικὰ νομοσχέδια τοῦ κ. Δημητρακοπούλου καὶ ἀπέφρασιον, ὅπως ἀπότανθῇ ἐπ’ αὐτῶν δι’ ὄνομαστικῆς κλήσεως εἰς μίαν τῶν προσεχῶν συνεδρίασεσσον. — Κατά τὴν παρόδους τοῦ πτώματος τοῦ Τούρκου στρατιώτου εἰς τὸς τουρκικὰς ἀρχὰς ἐπῆλθε διαφωνία μεταξὺ τουρκικῆς καὶ ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς ἵνεκα τῆς σκανδαλώδους παρεμβάσεως τοῦ τούρκου Προέξενου, ἰσχυρίζομένου διτὶ τὸ μοναδικὸν τραῦμα τοῦ πτώματος προηγχετο ἐκ λόγης. — Τάραχαι ἔγένοντο εἰς τὴν Σμύρνην, τῶν Τουρκοκορητῶν ἐπιτεθέντων ἐναντίον ὁμογενῶν. — Καὶ πάλιν τὸ μπούκοτάξ ἐπανελήφθη ὀγριώτατον κατὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Τουρκίας. — Η κατάστασις ἐπεδεινώθη εἰς τὴν

⁸ Αλβανίαν.
8 Μαρτίου. — Χθές ἀνεκριθή δ. κ. Μιστριώτης ἐπὶ τῆς καὶ ἀντοῦ μηνύσεως τῶν βουλευτῶν χωρὶς νά δυνηθῆ νὰ καταθέσῃ τίποτε ἔξ δυσων κατήγγειλεν. — Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει τῆς Βουλῆς θά γίνη συζήτησις περὶ συστάσεως κοινοβούλευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἡ οποίας

θά έξετάσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Μιστριώτου κατὰ τῶν μαλλιάδων καταγγελθέντα. — Καὶ ἡ Γαλλία ἐκηρύχθη κατὰ τῆς προτάσεως τῆς Ἀγγλίας περὶ διεθνούς διαιτήσιας. — Μεταξὺ Πύλης καὶ Ἐπιαιρείας τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Βαγδάτης ὑπεργράφη σύμβασις περὶ περιπόσεως τῆς γραμμῆς Βαγδάτης καὶ κατασκευῆς διακλαδώσεως μέχρις Ἀλεξανδρέττας.

9 Μαρτίου. — Κατὰ τὴν χθεσινήν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς ἀπεφασίσθη ἡ σύστασις ἐννεαμελοῦς ἔξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐκλεχθησομένης διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τὴν προσεκῆ Πέμπτην. — Νέοι συγκεντρωσις πάλιν ἔγεντο χθὲς φοιτητῶν καὶ λαοῦ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου διὸ τὸ ξήτημα τῆς γλώσσης καὶ διὰ τὴν καθημερινῶν καὶ εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους.

10 Μαρτίου. — Μακρὰ συζήτησις τῆς Βουλῆς περὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ τύπου. — Παρεδόθη ἐπὶ τέλους τὸ πτῶμα τοῦ Τούρκου στρατιώτου, τοῦ προέργου τῆς Τουρκίας ἀναγκασθέντος νά ὑπογράψῃ τὴν ὁρτικελή παραλαβὴν αὐτοῦ. — Ἐξακολούθον ἀνακριθεῖσι διὰ τὰ γλωσσικά. — Ἡ Τερά Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος δὲ ἐγράφου τῆς παρακαλεῖ τὴν Βουλὴν νὰ ἀπαλεύψῃ τὸ εἰς τὸν Χάρτην τοῦ Συντάγματος προστεθὲν ἄρθρον περὶ τοῦ ἀμεταφράστου τῶν Γραφῶν καὶ νὰ ἀφῆῃ τὰ πράγματα, ὡς εἰχον καὶ πρότερον, φρονοῦσα ὅτι οἱ μέχρι τοῦδε διατάξεις τῆς Συνόδου εἶναι ἵσταναι νὰ ἐξασφαλίσωσι. τὸ ἀμετάφραστον τοῦ Ἐνδιάγειον. — Ἀνηγέλθη ὅτι ἀνεχώρησαν ἐννέα Γάλλοι ἀξιωματικοί διαφόρων ὀπλων ἐρχόμενοι ἐνταῦθα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὁργανωτικῆς τοῦ στρατοῦ μας ἀπόστολης. — Ἐπειράπτη ὑπὸ τῶν Δυνάμεων ἡ ἐπάνοδος εἰς Κρήτην τοῦ κ. Μομφερράτου, ὡς ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς τοῦτο θεωρεῖται ὡς προαγωγὴ τοῦ Κορητικοῦ ξητήματος. — Ο Τούρκος πρόδενος Λαρισίης ἐκλήθη ὑπὸ τῆς πρεσβείας του εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀπολογίαν. — Αἰματηρὰ συμπλοκὴ ἔγενετο μεταξὺ Τούρκων καὶ Βούλγαρων εἰς τὰ βουλγαρικὰ σύνορα, καθ' ἥν ἐφονεύθησαν τριάκοντα ἑκατέρωθεν.

ΑΒΓ.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΔΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων».

— ἀδείᾳ τοῦ Υπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν. . . . Δρ. 2,696.60

Ἀλέξ. Πάλλης, Λίβερπουλ. . . . . » 900. —

Δρ. 3,596.60

Ἐτσι συμπληρώνεται, ἐπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια, τὸ ποσὸν ποὺ χρειάζεται διὰ τὴν προτομήν τοῦ ποιητοῦ. Τὰ «Παναθηναία» κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του διευθυντὸν τῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, μετὰ ἐνά μῆνα, θὰ προκηρύξουν διαγωνισμόν μεταξὺ τῶν καλλιτεχνῶν μας. Νά, ἀπλό, ὅπως καθετὶ εὐγενικό, τὸ γράμμα τοῦ κ. Πάλλη:

Φίλε κ. Μιχαηλίδη, Λίβερπουλ 23. 2. 911

«Γράφω σήμερα στοὺς κ. κ. Δ. Σαμιωτάκης καὶ Σανά κρατήσουντες στὴ διάθεσή σας ἐνιακόσες δραχμὲς (δρ. 900) ὥστε νὰ συμπληρωθεῖ τὸ ποσὸ γιὰ τὴν προτομή τοῦ Σολομοῦ».

Πρόσθιμος
ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

«Ο Σύλλογος τῶν κυριῶν «Πρόδοδος» εἰδοποιεῖ ὅτι τὴν 25 Μαρτίου 1911 θὰ ἔχῃ τὴν ἐτησίαν Πανελλήνιον Έκθεσιν. Ἡ Ἐκθεσις ὑποδιαιρεῖται εἰς:

1) Τμῆμα ἴδιαιτερον διὰ κάθε ἐπαρχίαν, 2) τμῆμα χειροτεχνιμάτων ἀπλῶς πρὸς ἔκθεσιν, 3) τμῆμα Ζωγραφικῆς καὶ Διακοσμητικῆς. Παραληπταὶ οἱ κ. κ.

Ιακωβίδης καὶ Ὁθωναῖος. (Ἐν τῷ καταστήματι τῆς «Προόδου», 4) τμῆμα Γλυπτικῆς. Παραληπτης ὁ κ. Μπονάνος, 5) τμῆμα Φωτογραφικῆς, ὑπὸ τὴν διοργάνωσιν τῆς κ. Φωτιάδου, 6) τμῆμα Δαντελλῶν, 7) Ἰδιαιτέρα ἔκθεσις τοῦ Συλλόγου πρὸς πώλησιν τῶν χειροτεχνιμάτων. Μέχρι τῆς 20 Μαρτίου γίνονται δεκτὰ Δευτέραν καὶ Παρασκευὴν π. μ. Τάξις τελευταίας ἡμέρας καθ' ἔκστην 10 - 12 π. μ. εἰς τὸ Κατάστημα τῆς «Προόδου», Πλατεῖα Συντάγματος.

«Η Ἐπιτροπὴ τῆς «Πανελλήνιου Έκθεσεως» ἀποτελεῖται ως ἔξης:

Κα Παπαδοπούλου, Πρόεδρος, Κα Παρέν.

Ἀντεπιστέλλοντα μέλη: Ἀγνιδές Κα Ἀνδρ. Μελᾶ, Ιθάκης Κα Μαρούλη, Κεφαλληνίας Κα Πηνιατόδου, Λαρίσης Κα Ιατρίδοι, Ζακύνθου Δις Στεφάνου, Κρήτης Δις Δεληγιάννη, Κα Φωτιάδου, Ζ. Μάτσου, Α. Ζυγομαλᾶ, Νικ. Λεβίδου, Γ. Καλλιγᾶ, Π. Καραπάνου, Δις Ρόζια Συμβρακάκη, Δις Κ. Λεβίδου, Δις Μαζαράκη. Γραμματείς: Δις Σοκόλη, Λάμπρου, Γκιών.

Ιδιαιτέρα ἔκθεσις δαντελλῶν τὴν 10 Μαρτίου 1911.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τὸ Τραγοῦδι τῆς Ρίνας, Σωτ. Σ. Γιαννιτσοπούλου. Πάραι, τυπογρ. Θ. Π. Βαρζάνη 1911.

«Η Ἐλευθερία τοῦ Τύπου», Ιωάννου Κ. Σημαντήρα. Τοία ἀρχαὶ ἐπὶ τῶν προταθειῶν μεταβολῶν τοῦ 14 ἀρθρου τοῦ Συντάγματος. Ἀθῆναι, τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Πλάτωνος Φίληβος, μεταφ. Κυρ. Ζάμπα. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Ἑλλήν. Συγγραφέων Γ. Φέξη. Δρ. 2.50.

Πλάτωνος Δάχης, μεταφ. Ἀρ. Καμπάνη. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Ἑλλήν. Συγγραφέων Γ. Φέξη. Δρ. 1.00.

Πλάτωνος Ιπποτίας, μεταφ. Κυρ. Ζάμπα. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Ἑλλήν. Συγγραφέων Γ. Φέξη. Δρ. 2.00.

Δημοσθένους οἱ Τέσσαρες Φειλιππικοί, μεταφ. Ν. Γκινοπούλου. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Ἑλλήν. Συγγρ. Γ. Φέξη. Δρ. 1.50.

Ἐνδριτίδου Ιων, ἔμμετρος μετάφρασις Π. Δημητρακοπούλου. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Ἑλλήν. Συγγρ. Γ. Φέξη. Δρ. 1.50.

Αἱ ἀπολαύσεις τῆς Ζωῆς, Lord John Lubbock μεταφ. Ἀλέξ. Μαρμπούτζόγλου, Ἀθῆναι, Φιλο. καὶ Κοινων. Βιβλιοθ. Γ. Φέξη. Δρ. 3.00.

Γράμματα, Μήνιατον. Λογοτέχνικὸν Περιοδικόν. Ἀλεξάνδρεια, τεῦχος Β' Μαρτίου 1911.

«Εἰκονογραφημένη Ἀτλαντίς», ἔξεδονη καὶ κυκλοφορεῖ τὸ τεῦχος Φεβρουαρίου τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἀτλαντίδος» Νέας Υόρκης. Ἐκτάκτως πλούσιον εἰς πρωτότυπον ὑλὴν καὶ πολλὰς φωτοτοπικὰς εἰκόνας μεγάλης καλλιτεχνίας, μεταξὺ τῶν δόπιων είναι καὶ διοσέλιδος πολύχρωμος εἰκὼν. παριστῶσα τὴν Ηρώιδα Μπούτζουλιναν ἐπὶ τῆς Φρεγάτας «Ἀγαμέμνων» ἐν τῷ Ἀργολικῷ κόλπῳ. Ἀπόστελλεται εἰς πάντα αἴτουντα ἐν τεῦχος δωρεάν. Διεύθυνσις: «ATLANTIS», P. O. Station E, New York, U. S. A.

Φαρμακευτικὸν Δελτίον, ἔκδιδομενον ὑπὸ τοῦ φαρμακείου Σ. Δ. Κρίγου. Ἀθῆναι τεῦχος E, Φεβρ. 1911.

Revue des Etudes Grecques, tome XXIII N° 105 Novembre - Decembre 1910. Paris, Ernest Leroux, Editeur.

Aspecto Social de la lucha contra la Tuberculosis, Dr. Queraltó. Barcelona, Tipografía La Academia, de Serra Hnos, V. Russell 1910.